

Primjena HSFI - posebnosti računovodstva za male i srednje poduzetnike

Ruškić, Egon

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:369288>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

EGON RUŠKIĆ

**Primjena HSFI- posebnosti računovodstva za
male i srednje poduzetnike**

Završni rad

Pula, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

EGON RUŠKIĆ

**Primjena HSFI- posebnosti računovodstva za
male i srednje poduzetnike**

Završni rad

JMBAG: 0303043526, redoviti student

Studijski smjer: Financijski management

Predmet: Financijsko računovodstvo

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Računovodstvo

Mentorica: doc.dr.sc. Ksenija Černe

Pula, rujan 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile
u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom
_____ koristi na način
da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi
Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova
Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o
autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja
otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

1. UVOD	1
2. MALA I SREDNJE VELIKA PODUZEĆA	3
2.1. Pojam i značaj malih i srednje velikih poduzeća.....	3
2.2. Kriterij za definiranje sektora malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj	4
2.3. Pravni oblici malih i srednjih poduzeća Republici Hrvatskoj	7
2.4. Prednosti i ograničenja u poslovanju malih i srednjih poduzeća.....	10
2.5. Nadzor poslovanja malih i srednjih poduzeća	13
2.5.1. Interna kontrola.....	14
2.5.2 Eksterna kontrola.....	15
3. HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI REGULATORNI OKVIR	17
3.1. Zakon o računovodstvu	19
3.2. Računovodstveni standardi	22
4. HRVATSKI STANDARDI FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA	27
4.1. Obilježja Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja	27
4.2. Struktura Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja	30
5. HARMONIZACIJA RAČUNOVODSTVENIH STANDARDA	35
5.1. Faze razvoja harmonizacije računovodstvene regulative na europskom području.....	35
5.2. Obilježja harmonizacije računovodstvenih standarda.....	37
5.2.1. Argumenti za i protiv harmonizacije financijskog izvještavanja.....	38
6. USPOREDBA HSFI I MSFI ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA	39
6.1. Usporedni prikaz financijskih izvještaja prema HSFI i MSFI za mala i srednja poduzeća	40
6.2. Usporedni prikaz Okvira HSFI – a i Nacrta MSFI – a za mala i srednja poduzeća	42
7. PRIMJENA HSFI – POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA ZA MALE I SREDNJE PODUZETNIKE	44
7.1. OPIS UZORKA I METODE ISTRAŽIVANJA	44
7.2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	45
7.2.1. Radno iskustvo, te mišljenje o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj.....	45
7.2.2. Problemi u praktičnoj primjeni i transparentnosti HSFI-ja	47
7.2.3. Računovodstvena regulativa za mikropoduzetnike, te izuzimanje mikro i malih poduzetnika od sastavljanja godišnjeg izvješća	50
7.2.4. Odgovornost računovodstvene struke za financijske izvještaje	52
7.2.5. Edukacijska podrška pri usvajanju i primjeni HSFI-ja, te konzultacije pri pronalaženju rješenja problema u primjeni HSFI-ja	53

7.2.6. Potreba za uvođenjem HSFI-ja i njegovo korištenje u poduzećima, te njegova sposobnost objektivnog prikazivanja uspješnosti poslovanja poduzeća	55
8. ZAKLJUČAK.....	59
LITERATURA	61
POPIS TABLICA.....	62
POPIS SLIKA	63
POPIS GRAFIKONA	63
PRILOZI.....	64
SAŽETAK	67
SUMMARY	68

1. UVOD

Dva osnovna seta standarda financijskog izvještavanja koja se koriste u poduzećima u Republici Hrvatskoj jesu: Hrvatski standardi financijskog izvještavanja – HSFI, te Međunarodni standardi financijskog izvještavanja – MSFI. Osnovna razlika u primjeni između ova dva seta standarda, odnosno HSFI - ja i MSFI - ja jest u poslovnom subjektu koji ih koristi. Tako MSFI koriste velika poduzeća, te poduzeća čiji vrijednosni papiri koji kotiraju na burzi, odnosno subjekti od javnog interesa. Dok sva ostala poduzeća, odnosno mala i srednje velika poduzeća koriste HSFI.

Upravo je svrha ovog rada detaljnije analizirati i objasniti Hrvatske standarde financijskog izvještavanja – HSFI. Oni kao takvi sadrže 17 standarda od kojih svaki opisuje i koristi se za određeno područje poslovanja. Njima su obuhvaćena pravila priznavanja, mjerenja, procjenjivanja, prezentiranja i objavljivanja u financijskim izvještajima.

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja predstavljaju određeni kompromis između računovodstvene regulative Europske unije i Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, a obveznicima njihove primjene na taj je način regulirano sastavljanje, prezentiranje i objavljivanje njihovih financijskih izvještaja

Cilj ovog završnog rada jest utvrditi primjenu HSFI - ja, te posebnosti računovodstva za male i srednje poduzetnike u republici Hrvatskoj. Metode znanstvenog istraživanja korištene u radu jesu: induktivno - deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda dokazivanja, te metoda komparacije.

Induktivno - deduktivna metoda uključuje način zaključivanja iz općih postavki do konkretnih pojedinačnih zaključaka te zaključivanje o općim sudovima temeljem pojedinačnih ili posebnih činjenica. Metoda analize i sinteze uključuje raščlanjivanje složenih pojmova, sudova i zaključaka na jednostavnije sastavne dijelove, te izučavanje svakog dijela za sebe, ali i u odnosu na druge dijelove. Ova metoda predstavlja postupak znanstvenog istraživanja putem spajanja dijelova ili elemenata u cjelinu, odnosno sastavljanja jednostavnih misaonih elemenata u složene, a složenih u još složenije. Metoda dokazivanja uključuje istinitost pojedinih stavova na temelju znanstvenih činjenica ili na temelju ranije utvrđenih istinitih

stavova. Metoda komparacije predstavlja postupak kojim se uočava i uspoređuje sličnost i zajednička obilježja dvaju ili više događaja, pojava ili objekata.¹

Metoda anketiranja je postupak prikupljanja informacija, podataka, stavova, mišljenja o predmetu istraživanja na temelju anketnog upitnika. Ova metoda je pouzdana u tolikoj mjeri u kolikoj su mjeri pouzdane same informacije prikupljene tom metodom, te se ona primjenjuje kada se na druge načine nemogu prikupiti određene informacije i podaci, prije svega u humanističkim i društvenim znanostima.²

¹ Zelenika, R., Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, 3. Izdanje, Rijeka, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 1998, str. 323

² Ibidem, str. 366

2. MALA I SREDNJE VELIKA PODUZEĆA

Poduzetništvo označava proces u kojem pojedinci ili skupina pokušavaju ostvariti određenu ideju bez obzira na resurse koje trenutačno posjeduju. Točnije, poduzetništvo je proces stvaranja vrijednosti ujedinjavanjem jedinstvene kombinacije resursa u svrhu iskorištavanja prigode, a uključuje sve djelatnosti poduzetnika usmjerene na ulaganja i kombinaciju potrebnih inputa, širenja na nova tržišta, stvaranje novih proizvoda, novih potrošača i novih tehnologija.³

Pojam poduzeća se danas pogrešno koristi kao istoznačnica riječi trgovačko društvo, no ono je zapravo samo sredstvo za djelovanje trgovačkog društva, tj. ono pripada trgovačkom društvu.⁴ U hrvatskoj pravnoj regulativi pojam poduzeće nije definiran, iznimka je Zakon o porezu na dodanu vrijednost, koji definira poduzeće kao gospodarsku ili drugu djelatnost poduzetnika. Tako kažemo da je poduzeće organizirana pravna cjelina putem koje nositelj poduzeća djeluje na tržištu.

2.1. Pojam i značaj malih i srednje velikih poduzeća

Mala i srednje velika poduzeća, kao što je opće poznato, su nositelj svakog velikog i jakoga gospodarstva. Ona čine 99% svih poduzeća u Europskoj Uniji, osiguravaju dva od tri radna mjesta u privatnom sektoru, te čine više od polovice cjelokupne dodane vrijednosti ostvarene od strane poduzeća u EU. No, neovisno o opsegu njihova poslovanja, mala i srednje velika poduzeća obuhvaćena su zakonodavstvom Europske Unije na različitim područjima, kao što su oporezivanje, tržišno natjecanje i pravo društva.⁵

³ V. Par, B. Šakić Bobić, Uvod u mikroekonomiju, Zagreb, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016., str. 14

⁴ Loc. cit.

⁵ Vrhovec-Žohar K., Klopotan I., Mala i srednja poduzeća u Europskoj Uniji – izazov uvođenja jedinstvene valute 12 godina poslije, (<https://hrcak.srce.hr/131576> - pristupljeno 13.07.2017.)

U Republici Hrvatskoj malo i srednje poduzetništvo zauzima 99,5% ukupnog gospodarskog sektora, zapošljava 66% ukupno zaposlenih u Republici Hrvatskoj, čini 44% ukupnog hrvatskog BDP-a, te generira 60% od ukupnog izvoza.⁶

No, kao što je prethodno spomenuto Hrvatski standardi financijskog izvještavanja koji se odnose na male i srednje velike poduzetnike imaju određene posebnosti, te su manjeg opsega, lakši za razumijevanje i primjenu što bi trebao biti određeni poticaj za primjenu i stimulacija za poduzetnike koji ne primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. Također je važno napomenuti da mali i srednji poduzetnici, ako to žele, mogu primjenjivati u cijelosti Međunarodne standarde financijskih izvještavanja ili standarde koje je donio Odbor za standarde financijskog izvještavanja, odnosno HSFI - je.⁷

2.2. Kriterij za definiranje sektora malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

Pojam malih i srednjih poduzeća je vrlo širok, te ga je potrebno klasificirati i podijeliti prema zajedničkim karakteristikama, a kako bi se olakšalo i omogućilo upravljanje, reguliranje i nadzor nad poslovanjem.

Klasifikacija poduzeća također je bitna zbog ostvarivanja prava, ali i izvršenja zakonskih obaveza, što je usko povezano sa financijskim izvještavanjem, ali i drugim obvezama, kao što su obaveza revizije. S obzirom da zavisno od veličine poduzeća proizlaze i određena prava i obveze svakog poduzetnika, klasifikacije dobivaju posebno na značaju.

Kako u teoriji, tako i u praksi postoje različiti kriteriji razvrstavanja poduzetnika. Neki od njih su kvantitativni, a neki kvalitativni. Najčešće se primjenjuju kriteriji koji su vrlo jednostavni za odrediti, primjerice broj zaposlenih, ukupan prihod, ukupna aktiva, koji se navode u Zakonu o računovodstvu.⁸ Ponekad postoje slučajevi da poduzeće s

⁶ Vrhovec-Žohar K., Klopotan I., Mala i srednja poduzeća u Europskoj Uniji – izazov uvođenja jedinstvene valute 12 godina poslije, (<https://hrcak.srce.hr/131576> - pristupljeno 13.07.2017.)

⁷<http://www.hanfa.hr/getfile/39377/Me%C4%91unarodni%20ra%C4%8Dunovodstveni%20standardi%20i%20Me%C4%91unarodni%20standardi%20financijskog.pdf> (pristupljeno 13.07.2017.)

⁸ Zakon o računovodstvu, N.N., 120/16, čl. 5

vrlo malo zaposlenih može ostvarivati vrlo visoke prihode i biti ključan sudionik u grani djelatnosti u kojoj posluje.

Stoga se kvantitativni kriteriji često nadopunjavaju drugim nekvantitativnim ili kvalitativnim kriterijima koji zajedno daju tzv. širu sliku, odnosno kvalitetniji opis određenog poslovnog subjekta.⁹

Prema Zakonu o računovodstvu¹⁰ poduzetnici se razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike poduzetnike ovisno o datim pokazateljima na zadnji dan poslovne godine koja prethodi poslovnoj godini za koju se financijski izvještaji sastavljaju. Kao što je prethodno navedeno, pokazatelji prema kojima se određuje veličina poduzeća jesu:

- iznos ukupne aktive
- iznos prihoda
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine¹¹

Prema tome mikro poduzetnici su oni koji ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri sljedeća uvjeta:

- ukupna aktiva 2.600.000,00 kuna
- prihod 5.200.000,00 kuna
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 10 radnika

Nadalje, mali poduzetnici su oni koji nisu mikro poduzetnici, a ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri sljedeća uvjeta:

- ukupna aktiva 30.000.000,00 kuna
- prihod 60.000.000,00 kuna
- prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 50 radnika

⁹ Dečman, N. et al., Harmonizacija i standardizacija financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2013., str.12.

¹⁰ Zakon o računovodstvu, N.N., 120/16, čl. 5

¹¹ Loc.cit.

Dok su srednji poduzetnici oni koji nisu ni mikro ni mali poduzetnici i ne prelaze granične pokazatelje u dva od tri sljedeća uvjeta:

- o ukupna aktiva 150.000.000,00 kuna
- o prihod 300.000.000,00 kuna
- o prosječan broj radnika tijekom poslovne godine – 250 radnika.¹²

Uz navedene kriterije koji su definirani Zakonom o računovodstvu, trebamo spomenuti i Zakon o poticanju malog poduzetništva koji također donosi niz kriterija za određivanje sektora malih i srednjih poduzetnika koji su u fokusu naše teme.

Tablica 1:Klasifikacija poduzetnika prema Zakonu o poticanju malog poduzetništva

Kriterij	Mikro	Mali	Srednji
Broj zaposlenih	<10	<50	>50
Ukupni promet (€)	<2.000.000,00	<10.000.000,00	>10.000.000,00
Dugotrajna imovina (€)	<2.000.000,00	<10.000.000,00	>10.000.000,00

Izvor: Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, N.N 142/13, čl. 2

Prije priključivanja Republike Hrvatske Europskoj uniji ovim se Zakonom uskladila klasifikacija veličine poduzetnika s Preporukom Europske komisije. Prije njegovog usklađivanja, prema ovom Zakonu, mikro poduzećima su se smatrala ona koja su imala broj zaposlenih manji od 10, ukupni promet manji od 14.000.000,00 kn te dugotrajnu imovinu veću od 7.000.000,00 kn, dok su mali subjekti bili oni koji su prosječno godišnje zapošljavali manje od 50 radnika, imali

¹² Loc.cit.

ukupni godišnji promet do 54.000.000,00 kn, te dugotrajnu imovinu u vrijednosti do 27.000.000,00 kn.¹³

Za razliku od njih, srednjim subjektima malog gospodarstva su se smatrali oni koji su zapošljavali više od 50 te manje od 250 radnika, ostvarivali ukupni godišnji promet u iznosu od 54.000.000,00 kn do 216.000.000,00 kn i imali dugotrajnu imovinu veću od 27.000.000,00 kn a manju od 108.000.000,00 kn.¹⁴

Ovom izmjenom zakona značajnije se utjecalo na kriterije za razlikovanje poduzetnika prema ukupnom prometu i dugotrajnoj imovini, dok se nije previše utjecalo na kriterij broja zaposlenih. Treba napomenuti da je Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva donesen radi reguliranja poticajnih mjera u svrhu razvoja malog i srednjeg poduzetništva, dok se Zakonom o računovodstvu regulira računovodstvo poduzetnika i to prije svega kroz definiranje poduzetnika, obvezu vođenja poslovnih knjiga, financijskog izvještavanja, provođenja revizije, odnosno drugih oblika nadzora.¹⁵ Stoga nam je Zakon o računovodstvu relevantniji za određivanje kriterija za definiranje sektora malih i srednjih poduzeća.

2.3. Pravni oblici malih i srednjih poduzeća Republici Hrvatskoj

Kada govorimo općenito o poduzećima ona mogu biti organizirana kroz sve vidove pravne organizacije poslovnih subjekata, od najosnovnijih do najstroženijih oblika, točnije od obrtnika, trgovca pojedinca pa sve do društva s ograničenom odgovornošću i dioničkih društava. Međutim kada govorimo o malim i srednjim poduzećima možemo govoriti o tri najčešća oblika pravnog organiziranja:

- obrt
- društvo s ograničenom odgovornošću

¹³ Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02,63/07

¹⁴ Loc.cit.

¹⁵ Dečman, N. et al., op.cit., str. 12

- dioničko društvo¹⁶

Pod pojmom obrta podrazumjevamo samostalno i trajno obavljanje dopuštenih djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom postizanja dohotka ili dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Iznimno od navedenog, obrt obavlja i pravna osoba koja obavlja gospodarsku djelatnost ako izvodi praktičnu nastavu i vježbe naukovanja.¹⁷

Obrtništvo je najjednostavniji oblik organiziranja poslovne djelatnosti i vjerovatno stoga je i brojčano najznačajniji u malom i srednjem poduzetništvu. Osim što je jednostavan za osnovati, obrt ima mnoge druge pogodnosti kao što su: samostalnost u odlučivanju, korištenje poreznih pogodnosti, dohodak pripada isključivo obrtniku. Kada govorimo o prednostima, važno je napomenuti da poslovanje obrtnika prate i određeni nedostaci, jedan od njih je da obrtnik za obveze iz obrta garantira cjelokupnom svojom imovinom, a sukladno s time svi drugi rizici poslovanja prenose se na obrtnika.¹⁸

Društvo s ograničenom odgovornošću je također jedan od oblika organiziranja trgovačkih društava u kojem jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba ulaže temeljni ulog sukladno prethodno dogovorenom udjelu.¹⁹ Ulozi mogu biti u novcu, stvarima ili pravu, pri čemu udjeli ulagača ne moraju biti jednaki.

Unosom uloga, privatna imovina ulagača postaje imovina društva, te sukladno načelu poslovnog subjekta ulagači nemaju više pravo raspolagati time kao svojom vlastitom imovinom. Ni jedan osnivač ne može preuzeti više temeljnih uloga, a oni se unose u knjigu poslovnih udjela, pri čemu ulagači stječu svoja imovinska i upravljačka prava.

Društva s ograničenom odgovornošću imaju određene prednosti u odnosu na obrt. Najistaknutija i najvažnija prednost odnosi se na ograničenu odgovornost članova društva za obveze društva, te jednostavnije pribavljanje sredstava za financiranje. Međutim, osnivanje i prestanak poslovanja društva s ograničenom odgovornošću

¹⁶ Ibidem 7, str.27

¹⁷ Zakon o obrtu, NN 143/13

¹⁸ Loc.cit.

¹⁹ Zakon o trgovačkim društvima, NN 111/93 do 110/15

daleko je složenije u odnosu na obrt, te složenija računovodstvena i porezna regulativa koje ove pravne osobe moraju primjenjivati.²⁰

Dioničko društvo je trgovačko društvo koje se osniva emisijom odnosno prodajom dionica. Dionica je vlasnički vrijednosni papir koji izdaje društvo u cilju prikupljanja sredstava te se najčešće razmjenjuje za novac, ali može biti razmjenjena za stvari ili prava.

Za razliku od kapitala društva s ograničenom odgovornošću, kapital dioničkog društva podijeljen je u jednake dijelove, odnosno dionice, te zavisno o broju i vrsti dionica koje su kupljene dioničari ostvaruju određena prava. Kada govorimo o pravima dioničara treba spomenuti najznačajnija, a to su:

- pravo upravljanja društvom,
- pravo sudjelovanja u dobiti, odnosno pravo na dividendu,

te druga prava uređena zakonom i statutom društva.²¹

Za obveze društva prema vjerovnicima društva odgovara samo društvo, a njegovi najznačajniji organi jesu uprava, skupština i nadzorni odbor koji sukladno zakonskim ovlaštenjima donose i provode određene odluke. Iako dionička društva imaju mnoge prednosti u odnosu na društva s ograničenom odgovornošću, s obzirom na složenost i brojnost regulacije poslovanja dioničkih društava, mala i srednja poduzeća se puno češće organiziraju kao društva s ograničenom odgovornošću, dok velika poduzeća su u dominantnijem broju organizirana kao dionička društva.

Mali i srednji poduzetnici svrstavaju se u pravne osobe koje su obveznici poreza na dobit, te fizičke osobe koje su obveznici poreza na dohodak. Tu vidimo da zavisno od pravnog oblika organiziranja postoje i zasebne računovodstvene regulative.

Pravne osobe obveznici poreza na dobit moraju voditi poslovne knjige sukladno pravilu dvojnog knjigovodstva i uvažavati odredbe zakonskih propisa koje se odnose na njih, te pratiti i primjenjivati aktualne računovodstvene standarde. Dok obrtnici obveznici poreza na dohodak vode poslovne knjige po sustavu jednostavnog knjigovodstva i posluju u skladu s primarnim poreznim propisima.

²⁰ Loc.cit.

²¹ N. Dečman et al., op. cit., str. 28

2.4. Prednosti i ograničenja u poslovanju malih i srednjih poduzeća

Kao što je već prije spomenuto, mala i srednja poduzeća predstavljaju važan i značajan segment gospodarstva svake zemlje. Njihovo poslovanje karakteriziraju brojne prednosti kao što su organizacija, samozapošljavanje, prilagodljivost, odlučivanje i slično. Mala i srednje velika poduzeća se također mogu brže prilagoditi novim tržišnim uvjetima te zahtjevima kupaca, odnosno ona su vrlo mobilna, ali i fleksibilnija u kontaktima s poslovnim partnerima.

No govoreći o malim i srednjim poduzećima važno je spomenuti da ih karakteriziraju i određene poteškoće i problemi koji se pojavljuju u njihovom poslovanju, a koji su vezani za osobnu odgovornost vlasnika za uspjeh poslovanja, poteškoće u pribavljanju financijskih sredstava, osiguranju likvidnosti i tome slično.

Najčešće prednosti poslovanja malih i srednjih poduzeća su:

- neovisnost
- tržišna prilagodljivost
- mogućnost ostvarenja financijskog uspjeha
- sigurnost posla
- obiteljsko zapošljavanje
- izazov²²

Govoreći o neovisnosti kao prednosti malih i srednjih poduzeća podrazumjevamo da pokretanje malog poduzeća omogućuje potpunu autonomiju u djelovanju poduzetnika, no visoki stupanj autonomije prati također i velika odgovornost za poslovanje poduzeća.

Prednost malih poduzeća je upravo u njihovoj veličini, jer se mala poduzeća za razliku od srednjih i velikih brže prilagođavaju tržišnim promjenama i novonastalim

²² M. Kolaković, Poduzetništvo u zemlji znanja, Zagreb, Sinergija, 2006., str. 85

prilikama, a imaju i sposobnost brze prilagodbe djelatnosti s obzirom na kvalitetu, količinu i dizajn, sukladno zahtjevima potrošača.²³

Još jedan važan razlog osnivanja malog poduzeća je i mogućnost ostvarenja bitno veće zarade u samostalnom poslu od one koju je poduzetnik mogao ostvariti kao zaposlenik u nekoj kompaniji. Kada poduzetnik osnuje malo poduzeće on ima zajamčenu sigurnost posla sve dok uspješno posluje, a prednost je i što je poduzetnik ujedno i menadžer koji može odlučivati kada će, koliko i do kada raditi.

Prednost malih i srednjih poduzeća ogleda se i u mogućnosti zapošljavanja članova vlastite obitelji, što pridonosi prenošenju iskustava s generacije na generaciju i omogućuje stvaranje tradicije obiteljskog poslovanja.

Suradnjom članova obitelji pozitivno se djeluje na moral zaposlenih zbog međusobnog razumjevanja i poštovanja. Također poduzetnik ima naglašenu potrebu za samoaktualizacijom, svjestan je mogućnosti ostvarenja velikog uspjeha, ali istovremeno i rizika koji se mogu pojaviti pri izgradnji poslovne karijere. Poduzetnici znaju da su sami odgovorni za uspjeh, ali također i neuspjeh.²⁴

Pored navedenih prednosti postoje i nedostaci poslovanja malih i srednjih poduzeća:

- porast odgovornosti
- mogućnost propasti
- podložnost fluktuacijama na tržištu
- ovisnost o konkurenciji
- financijska slabost
- nedostatak znanja i stručnosti
- nerazvijena pravna regulativa

Odgovornost za poslovni uspjeh poduzetnika povećava se jer poduzetnik ima širok raspon odlučivanja u svome poduzeću. On istodobno obnaša ulogu ulagača,

²³ Loc.cit.

²⁴ N.Dečman et al., op. cit., str. 29

menadžera, knjigovođe, prodavača, marketinškog stručnjaka i druge pa zbog toga sam snosi potpunu odgovornost za svoj poslovni rezultat.

Menadžer je primoran donositi velik broj odluka koje mogu biti više ili manje učinkovite, međutim uvijek je prisutan visoki rizik propadanja budući da poduzetnik raspolaže ograničenim resursima, stoga je potrebno broj loših poslovnih odluka svesti na minimum.

Također, bez obzira na zalaganje i kvalitetno odlučivanje poduzetnika, gospodarska kriza može pogubno utjecati na poslovanje malih poduzeća. Isto tako, bez obzira na osiguranje i naknade šteta, prirodne nepogode mogu nanjeti velike poteškoće u poslovanju malih poduzeća, a veliki broj bankrota može biti posljedica menadžerskog neiskustva i nestručnosti.²⁵

Mala poduzeća također teže podnose sezonske i druge oscilacije u prodaji. Pojava konkurencije u okruženju može bitno narušiti uspjeh malih poduzeća, unatoč vrlo uspješnom početku. Važno je spomenuti i da bez obzira na uspješno upravljanje financijskim sredstvima, mala poduzeća su podložnija financijskim krizama i nelikvidnosti, te su zbog toga primorana prodavati svoje proizvode i usluge po nižim cijenama ili posuđivati sredstva po visokim kamatnim stopama. Navedeni razlozi često dovode do propasti malog poduzeća, a može doći i do gubitka osobne imovine samog poduzetnika.

Zbog ograničenih financijskih sredstava, mala poduzeća često nemaju kvalitetne specijalizirane stručnjake, a prisiljena su i smanjiti troškove dodatnog obrazovanja i treninga zaposlenih. Najvažnije je istaknuti da za poticanje malog i srednjeg poduzetništva vrlo je bitno kvalitetno zakonsko reguliranje pokretanja i poslovanja malih gospodarskih subjekata jer o tome ovise i mogućnosti kreditiranja odnosno određene financijske pogodnosti koje su neophodne za malo gospodarstvo.²⁶

²⁵ Ibidem N. Dečman, 13, str. 30

²⁶ K. Žager, N. Smrekar, A. Oluić, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Zagreb, Mikrorad, 2009., str. 24

2.5 Nadzor poslovanja malih i srednjih poduzeća

Važnost uvođenja nadzora ogleda se u tome da poduzeća pomoću njega mogu djelotvornije funkcionirati i poslovati. Nadzor je opći pojam za ispitivanje pravilnosti i otklanjanje nepravilnosti te obuhvaća čitav niz mjera i postupaka koji omogućavaju očuvanje imovine, efikasnost poslovnih aktivnosti, točno i pouzdano informiranje, usklađenost sa zakonskom i drugom regulativom.²⁷

Nadzor poslovanja poduzeća posljedica je česte pojave odstupanja od unaprijed postavljenih pravila i ciljeva u poslovanju poduzeća. Razlikujemo dva gledišta nadzora poslovanja poduzeća, od kojih se prvi odnosi na to da za djelotvoran nadzor poduzeća unaprijed moraju biti postavljeni ciljevi, a drugo gledište na to da nadzor uključuje nekoga ili nečega, što „plastičnije“ možemo objasniti da je za nadzor potrebno djelovanje zaposlenika, jedinica u poduzeću ili poduzeća u cijelosti.²⁸

Prema organu koji obavlja nadzor razlikujemo:

- interni ili unutarnji nadzor
- eksterni ili vanjski nadzor²⁹

Prije svega važno je naglasiti da mala i srednja poduzeća drukčije primjenjuju komponente nadzora u odnosu na velika poduzeća, te su kod malih poduzeća manje formalne interne kontrole. Sukladno tome će i procjena rizika, komponenta kontrole, te komponente informiranja i priopćavanja biti u manje formalnom obliku. Uz veličinu poduzeća, kao čimbeniku o kojem ovisi primjena nadzora, postoje i drugi čimbenici kao što su organizacijska struktura i ciljevi.

Budući da je u malim poduzećima vlasnik poduzeća ujedno i menadžer, pristup detaljnim financijskim informacijama je fleksibilniji. Govoreći o internom nadzoru, njegove najvažnije komponente su interna kontrola i interna revizija, a da bi taj nadzor bio uspješan potrebna je njegova usklađenost s eksternim nadzorom.

²⁷ Ibidem N.Dečman, 15, str. 125

²⁸ hrcak.srce.hr/file/41335 (pristupljeno 13.07.2017.)

²⁹ Loc.cit.

2.5.1. Interna kontrola

Interni nadzor obuhvaća interne računovodstvene kontrole, interne administrativne ili neračunovodstvene kontrole i internu reviziju. Ciljevi računovodstvenih kontrola su zaštita imovine od gubitaka i krađe te osiguranje ispravnih računovodstvenih zapisa, a ciljevi administrativnih kontrola su promicanje učinkovitog poslovanja te podupiranje ciljeva poduzeća. Interna kontrola obuhvaća skup postupaka što ih se provodi radi stjecanja realnih spoznaja u vezi s učinkovitošću poslovanja, pouzdanošću financijskih izvješća i usklađenošću s važećim zakonima i propisima.

Internu kontrolu oblikuju uprava, rukovoditelji te svi ostali zaposlenici. Svrha uvođenja interne kontrole je, prije svega, poboljšanje poslovnih procesa, financijskog upravljanja i donošenja odluka, te postizanje nekih općih ciljeva.

Razlikujemo nekoliko vrsta interne kontrole prema cilju:

- preventivne kontrole
- detektivne kontrole
- korektivne kontrole.³⁰

Cilj preventivnih kontrola je spriječiti nastanak pogrešaka i eventualnih prijevara unutar društva. Detektivne kontrole upozoravaju na određena odstupanja od očekivanih vrijednosti i ponekad su koncipirane tako da onemogućuju daljnju obradu sve dok se pogreške ne uklone. Dok je uloga korektivnih metoda ukloniti, odnosno ispraviti postojeće pogreške, ali i unaprijediti problematični dio sustava koji generira određena odstupanja.³¹

Komponente sustava internih kontrola su:

- uvjeti u kakvima se kontrola provodi
- procjena rizika
- kontrolne aktivnosti

³⁰ I.Mamić Sačer, K. Žager, Računovodstveni informacijski sustavi, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2008., str. 78. do 80.

³¹ Loc.cit

- informiranje i priopćavanje
- nadzor.³²

Ovisno o području na kojemu se interna kontrola provodi, možemo govoriti o:

- administrativnoj ili izvršnoj kontroli
- kontroli postupaka u nabavi
- kontroli postupaka u proizvodnji
- kontroli postupaka u prodaji
- računovodstvenoj kontroli
- upravljačkoj kontroli.³³

Interna revizija uključena je u stalni nadzor, dok se djelovanje internih revizora kreće naknadno ili preventivno. Interna revizija služi kao podrška menadžmentu i organizaciji u cjelini, a provode ju osobe koje su zaposlene u poduzeću.

2.5.2 Eksterna kontrola

Zadaća eksterne kontrole ili eksternog nadzora je osigurati primjenu zakonske regulative te pomoći poduzećima da poštuju zakon. Najvažniji instrumenti kod eksternog nadzora su zakonski i ostali propisi, te računovodstveni i revizorski standardi.

Eksterna ili vanjska revizija prema Zakonu o reviziji, je postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na

³² Loc.cit.

³³ Loc.cit.

temelju kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova.³⁴

Ovu vrstu revizije ne mogu provoditi zaposlenici poduzeća, već taj posao obavljaju ovlaštene revizori. Važno je napomenuti kako mala poduzeća nisu obveznici revizije godišnjih financijskih izvještaja, no u slučaju da mala poduzeća ostvaruju visoke prihode, mogu biti predmetom revizije. Prema Zakonu o reviziji, obveznici revizije su svi srednji i veliki poduzetnici, te subjekti od javnog interesa. Za provjeru obavlja li poduzetnik poslove u skladu sa Zakonom o računovodstvu i drugim propisima koja uređuju njegovo poslovanje i sadrže odredbe vezane za računovodstvene poslove, ovlaštena je i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, HANFA, te Hrvatska narodna banka.

Prema Zakonu o računovodstvu, nadzor računovodstvenih poslova provode inspektori i druge osobe ovlaštene od Porezne uprave. Povrh svega, poduzetnik je dužan dostaviti kopiju financijskih izvještaja, omogućiti nadzor svih poslovnih knjiga, knjigovodstvenih isprava, financijskih i drugih izvještaja, te sustava kojim su ti podaci obrađeni.³⁵

³⁴ Zakon o reviziji, NN 146/05

³⁵ Zakon o računovodstvu, NN 120/16, čl.36

3. HRVATSKI RAČUNOVODSTVENI REGULATORNI OKVIR

Računovodstveni sustav svake zemlje, pa tako i Republike Hrvatske određuju zakoni, standardi, te porezni i ostali propisi. Oni zajedno tvore sastavni dio normativnog okvira kojim se uređuje ponašanje sudionika u sustavu. U vođenju srednjih i malih poduzeća računovodstvo treba osigurati značajne informacije, pa se tako nametnula velika potreba za reguliranjem toga područja zakonskim propisima i računovodstvenim standardima.

Normativni računovodstveni okvir sastoji se od:³⁶

- računovodstvenih načela
- računovodstvenih standarda
- zakonskih propisa.

Vrste računovodstvenih načela:³⁷

- načelo nabavne vrijednosti
- načelo nastanka događaja
- načelo objektivnosti
- načelo materijalnosti
- načelo dosljednosti
- načelo opreznosti.

U Republici Hrvatskoj računovodstvo poduzetnika regulirano je prije svega Zakonom o računovodstvu, koji ne samo da regulira problematiku financijskog izvještavanja, već uređuje cjelokupno računovodstvo poduzetnika. Godišnja financijska izvješća koja su u okviru Zakona o računovodstvu poduzetnici dužni sastavljati su bilanca,

³⁶ N. Smrekar, Usklađivanje nacionalne i međunarodne regulative financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća, Zagreb, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 2009., str. 91

³⁷ Loc. cit.

račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanom tijeku, izvještaj o promjenama kapitala te bilješke uz financijske izvještaje.³⁸

Treba spomenuti kako je napravljena iznimka gdje su mala poduzeća rasterećena obveze sastavljanja izvještaja o novčanom tijeku i izvještaja o promjenama kapitala, odnosno godišnja izvješća prema Zakonu o računovodstvu trebaju sastavljati velika i srednje velika poduzeća.³⁹

Tu dolazimo do primjene nacionalnih Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja za sva poduzeća koja se ne smatraju velikima, te čije dionice ili dužnički vrijednosni nisu uvršteni na organizirano tržište vrijednosnih papira niti se vrši priprema za njihovo uvrštenje.

Institucionalni okvir za izvještavanje u Republici Hrvatskoj čine:⁴⁰

- Zakon o računovodstvu (ZOR)
- Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI)
- Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI)

Kao što je poznato, od 1993. godine nacionalni računovodstveni sustav je bio karakteriziran primjenom Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za sva poduzeća bez obzira na njihovu veličinu. No donošenjem tada novog Zakona o računovodstvu 2008. dolazi do izrade nacionalnih standarda, čime naš sustav financijskog izvještavanja dobiva nova obilježja. Izrada nacionalnih računovodstvenih standarda povjerena je Odboru za standarde financijskog izvještavanja, koji je prema Zakonu o računovodstvu nadležan analizirati i pratiti razvoj računovodstvene teorije i prakse, donositi HSFI - je i njihova tumačenja.

Odbor također objavljuje prijevode MSFI - ja i sudjeluje u raspravi o njihovim nacrtima i prijedlozima, oblikuje i objavljuje stavove glede načela računovodstvenog sustava i njihove primjene te predlaže strukturu i sadržaj godišnjih financijskih izvještaja ministru financija.⁴¹

³⁸ Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16

³⁹ N. Smrekar, op.cit., str.91

⁴⁰ Loc. cit.

⁴¹ Loc.cit.

Proces globalizacije stvorio je potrebu za mijenjanjem i dodatnim uređivanjem financijskih izvještaja napravljenih za potrebe izvještavanja u Hrvatskoj kako bi se s njima po potrebi mogle služiti i druge zainteresirane strane iz inozemstva.

Jedan od ključnih uvjeta za ulazak u integracijske procese je kompatibilnost i usporedivost domaćih regulativa s regulativama ostalih zemalja. Harmonizacija se provodi Direktivama Europske Unije i Međunarodnim računovodstvenim standardima. Tako je računovodstvena regulativa Republike Hrvatske definirana Zakonom o računovodstvu, koji se temelji na Direktivama EU.

3.1. Zakon o računovodstvu

Zakonom o računovodstvu uređuju se ključni elementi vezani za računovodstvenu regulativu u Republici Hrvatskoj, točnije uređuju se pitanja vezana za opće odredbe, knjigovodstvene isprave, poslovne knjige, popis imovine i obveza, primjenu standarda financijskog izvještavanja, odbor za standarde financijskog izvještavanja, financijske izvještaje, godišnja izvješća, javnu objavu. Također, Zakonom se uređuje registar godišnjih financijskih izvještaja, nadzor, kaznene i prekršajne odredbe, te prijelazne i završne odredbe. Zakon o računovodstvu prvi put je donesen 1993. godine, te je od tada imao nekoliko izmjena koje su bile neophodne radi usklađivanja sa novim uvjetima poslovanja i olakšavanja njegove primjene.

Izmjene i dopune u Zakonu također su bile neophodne radi usklađivanja sa Četvrtom i Sedmom Direktivom prilikom stupanja Republike Hrvatske u Europsku Uniju, te uključivanja u proces harmonizacije hrvatskog računovodstva sa međunarodnim. Kod Zakona o računovodstvu treba spomenuti četiri važne godine :

- Zakon o računovodstvu iz 1992. godine, koji stupa na snagu od 1. siječnja 1993. godine
- Zakon o računovodstvu iz 2005. godine, koji je u primjeni od 1. siječnja 2006. godine
- Zakon o računovodstvu iz 2007. godine, koji stupa na snagu 1. siječnja 2008. godine

- Zakon o računovodstvu iz 2015. godine, koji stupa na snagu 1. siječnja 2016. godine.

Do stjecanja neovisnosti 1991. svi poslovni subjekti bili su u društvenom, odnosno državnom vlasništvu, tj. državne institucije imale su presudnu ulogu u upravljanju poduzećima.⁴² Nakon stjecanja neovisnosti u Hrvatskoj je započela vlasnička i gospodarska reforma, gdje je najkompleksniji bio proces pretrvorbe društvenog vlasništva u privatno vlasništvo.

Jedan dio poslovnih subjekata je privatiziran, dok je drugi dio ostao u vlasništvu države i predmet daljnje privatizacije. Glavnina privatiziranog djela bivšeg društvenog vlasništva prelazi u dionička društva. Sukladno svim događajima, novoj vlasničkoj strukturi i privatiziranim pravnim subjektima više nije odgovarala postojeća institucionalna infrastruktura, te su bile nužne izmjene u segmentu računovodstvene infrastrukture.⁴³ Krajem 1992. godine usvojen je novi Zakon o računovodstvu koji je stupio na snagu 1. siječnja 1993. Osnovna obilježja ZOR – a iz 1993. godine jesu:

- Propisan je okvirni sadržaj temeljnih financijskih izvještaja
- Propisana su osnovna načela procjenjivanja
- Zakon poziva sve subjekte na izravnu primjenu MRS – a, te je osnovan Hrvatski odbor za računovodstvo i računovodstvene standarde (HORRS)
- Propisana je konsolidacija financijskih izvještaja subjekata koji su matica
- Propisana je revizija financijskih izvještaja jednom godišnje svih velikih i srednjih subjekata koji su dionička društva, a za male subjekte (d.d.) propisana je revizija svake treće godine
- Zakonom se ne propisuje kontni plan, već razradu kontnog plana čini svaki subjekt prema svojim specifičnim potrebama.⁴⁴

⁴² D. Gulin et. al., Računovodstvo, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2003., str. 7

⁴³ Ibidem D. Gulin, str. 8

⁴⁴ Ibidem D. Gulin, str. 9

Zakon o računovodstvu iz 1993⁴⁵. godine je na snazi sljedećih 12 godina, nakon čega ga nasljeđuje novi i nadopunjeni ZOR. Novi Zakon o računovodstvu stupa na snagu 1.siječnja 2006. pri čemu nastaje nova definicija obveznika. Stari Zakon o računovodstvu ima 16 poglavlja dok ZOR iz 2006⁴⁶. ima 10 poglavlja.

U prvom poglavlju određuju se obveznici koji moraju voditi poslovne knjige na načelima dvojnog knjigovodstva, te je napušten univerzalni izraz „poduzetnik“ koji je zamjenjen pojmom „obveznik primjene“. Nadalje, knjigovodstvenim ispravama i poslovnim knjigama primjenjuju se osuvremenjene odredbe o tehnikama načina njihova sastavljanja sukladno razvoju računalne tehnologije.

Ovim zakonom počinju se primjenjivati Međunarodni standardi financijskog izvještavanja za velika trgovačka društva i obveznike čiji vrijednosni papiri kotiraju na burzama ili se spremaju za burzovnu kotaciju u RH na službenim tržištima.

Mali i srednji poduzetnici dobili su mogućnost izbora između primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja ili Standarda financijskog izvještavanja koje donosi Odbor za standarde financijskog izvještavanja.

Razlika između ZOR – a iz 1993. i ZOR – a iz 2005. je i ta što su povišeni iznosi u uvjetima klasificiranja obveznika na male, srednje i velike, čime se povećao broj malih poduzetnika zbog primjene europskog kriterija godišnjeg prihoda od 54.000.000 kn. S vremenom se uočava činjenica da su MSFI previše komplicirani i neadekvatni za male i srednje poduzetnike, zbog čega dolazi do ideje o izradi Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. 47

Veliki iskorak u računovodstvenoj praksi Republike Hrvatske napravljen je usklađivanjem Nacionalnih standarda financijskog izvještavanja sa Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, što je propisano Zakonom o računovodstvu iz 2007. godine. Ovim Zakonom pristupilo se usklađivanju ZOR – a s pravnim stečevinama Europske Unije. Najveća novost koju donosi ZOR iz 2007. je primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja za male i srednje poduzetnike. Također uvodi se i nova klasifikacija veličine poduzetnika. U izmjeni ZOR – a

⁴⁵ Zakon o računovodstvu, NN 90/1992

⁴⁶ Zakon o računovodstvu, NN 146/2005

⁴⁷ V. Brkanić, Novi zakoni o računovodstvu i reviziji, RRIF br. 11/2005, 2005., od str. 15 do 18

najznačajnije je bilo usklađivanje s Četvrtom direktivom koje se odnosi na izradu godišnjeg izvješća, čime su mala poduzeća oslobođena obveze sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja. Tako su mala poduzeća obvezna važne informacije objaviti samo u bilješkama uz financijske izvještaje.⁴⁸

Aktualnim Zakonom o računovodstvu koji je u primjeni od 1. siječnja 2016. godine Republika Hrvatska u svoj računovodstveni sustav ugradila je odredbe nove računovodstvene Direktive 2013/34/EU. Novost u odnosu na prošli ZOR je uvođenje novog pojma „poduzetnici od javnog interesa“. Novi Zakon o računovodstvu uz postojeće kategorije poduzetnika uvodi i novu kategoriju, odnosno mikro poduzetnike, a uz to novi Zakon propisuje i nove vrijednosti u kvantitativnim obilježjima za klasifikaciju poduzetnika.⁴⁹ Također uvodi se licenciranje računovođa, propisuje se i obvezan sadržaj knjigovodstvene isprave, ukida se obveza potpisivanja računa, propisuje se novi kontni plan i druge novosti u službi harmonizacije i osuvremenjivanja Zakona o računovodstvu.

3.2. Računovodstveni standardi

Računovodstvena načela određuju koncepciju i osnovne karakteristike računovodstva, te su ona ujedno smjernice potrebne pri obradi računovodstvenih podataka i interpretiranju tako proizašlih informacija. Da bi načela olakšala praktičnu primjenu, ona se obično dalje razrađuju prema metodama obuhvata podataka, njihova procesiranja kao i formiranja te prezentiranja računovodstvenih podataka u obliku financijskih izvještaja. Ta daljnja razrada dana je u obliku računovodstvenih standarda. Sukladno tome, računovodstveni standardi su detaljnija razrada pojedinih računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvata, računovodstvenog procesiranja i prezentiranja podataka i informacija. Drugim riječima možemo reći da računovodstvena načela čine polaznu osnovu za utvrđivanje standarda.⁵⁰ Slikom 1 prikazan je odnos između računovodstvenih pretpostavki, načela i standarda, iz čega je evidentno prikazano da su računovodstvene pretpostavke teorijske osnove za

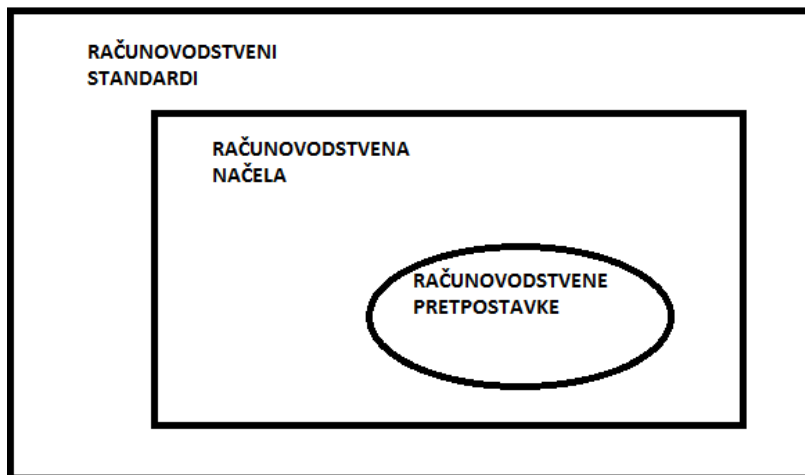
⁴⁸ V. Brkanić, Donesen je novi Zakon o računovodstvu, RRIF br. 11/2007, 2007., od str. 13 do 16

⁴⁹ T. Crikveni Filipović, Donesen je novi Zakon o računovodstvu, RRIF br. 8/15, 2015., od str. 11 do 17

⁵⁰ D. Gulin et. al., op. cit., str. 44

interpretiranje financijskih izvještaja, a računovodstvena načela predstavljaju temeljna pravila u prezentiranju financijskih izvještaja, dok su računovodstveni standardi razrada računovodstvenih načela prema metodama obuhvata podataka, njihovog procesiranja te formiranja i prezentiranja računovodstvenih informacija.

Slika 1: Odnos računovodstvenih pretpostavki, načela i standarda

Izvor: D. Gulin et. al., Računovodstvo, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2003.

Neke države imaju vlastite nacionalne standarde koji su odraz specifičnosti ekonomskih procesa određene države. Sistematizacija kao i formalna struktura računovodstvenih standarda ovisi o specifičnosti potreba za praćenjem ekonomskih tokova na određenoj nacionalnoj razini. Iz toga razloga javljaju se razlike između broja i sadržaja računovodstvenih standarda pojedinih zemalja.

Kao što je prije spomenuto, radi ujednačavanja računovodstvenih sustava, osim nacionalnih razvijeni su i Međunarodni računovodstveni standardi. Prema zakonodavstvu Republike Hrvatske postoji dvojni sustav računovodstvenih standarda što podrazumjeva primjenu Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, ali

također i nacionalnih standarda. Njihova primjena određena je Zakonom o računovodstvu⁵¹ koji definira obveznike MSFI – a, te obveznike HSFI – a:

- Obveznici primjene MSFI – ja su veliki poduzetnici, te poduzetnici čije su dionice ili dužnički vrijednosni papiri uvršteni ili se obavlja priprema za njihovo uvrštavanje na organizirano tržište vrijednosnih papira.
- Obveznici primjene HSFI – ja su mikro, mala i srednja poduzeća, te poduzeća čije dionice ne kotiraju na burzi, nisu financijske institucije, te ne sastavljaju konsolidirana financijska izvješća.⁵²

Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI) donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB). Glavni ciljevi IASB – a su:

- u javnom interesu razvijati jedan skup visoko kvalitetnih, razumljivih i globalno primjenjivih računovodstvenih standarda koji zahtjevaju kvalitetne, transparentne i usporedive informacije u financijskim izvještajima i drugim financijskim izvještavanjima kako bi se pomoglo sudionicima na svjetskim tržištima kapitala i drugim korisnicima pri donošenju odluka
- unaprijediti korištenje i primjenjivanje spomenutih standarda
- aktivno raditi s nacionalnim kreatorima standarda kako bi doveli do približavanja nacionalnih računovodstvenih standarda i MSFI – a.⁵³

Međunarodni računovodstveni standardi su dogovorena pravila o pripremanju, priznavanju, vrednovanju i prezentaciji računovodstvenih stavki poduzeća, no pojedini Međunarodni računovodstveni standardi zamjenjeni su sa pripadajućim Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.

⁵¹ Zakon o računovodstvu, NN 78/2015

⁵² Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, čl.17

⁵³ Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, NN 140/06

Tablicom 2 prikazani su Međunarodni standardi financijskog izvještavanja razvrstani u osam poglavlja.

Tablica 2: Poglavlja Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja

MSFI 1	Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja
MSFI 2	Isplate s temelja dionica
MSFI 3	Poslovna spajanja
MSFI 4	Ugovori o osnivanju
MSFI 5	Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
MSFI 6	Istraživanje i procjena vrijednosti mineralnih resursa
MSFI 7	Financijski instrumenti i objavljivanja
MSFI 8	Poslovni segmenti

Izvor: K. Žager, N. Smrekar, A. Oluić, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Mikrorad, Zagreb, 2009.

Problematika kojom se bave standardi vrlo je složena i upravo zbog te složenosti i promjena koje se događaju u suvremenom poslovanju i poslovnom okruženju poduzeća jednom utvrđeni standardi nisu utvrđeni zauvijek nego se mijenjaju u skladu s navedenim promjenama. Odbor za međunarodne računovodstvene standarde je 9. srpnja 2009. izdao Međunarodne standarde financijskog izvještavanja za mala i srednje velika poduzeća.⁵⁴

⁵⁴ N. Smrekar, op. cit., str. 94

Tako MSFI – za mala i srednja poduzeća sadrže pojednostavljena u odnosu na potpune MSFI, primjerice:

- neke teme nisu preuzete iz MSFI – eva, jer nisu relevantne za mala i srednja poduzeća, kao primjerice zarada po dionici, financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine, izvještavanje po segmentu i slično
- neke računovodstvene politike koje navodi MSFI nisu dozvoljene jer mala i srednja poduzeća koriste jednostavnije metode
- mnoga načela mjerenja i priznavanja koja su navedena u potpunim MSFI – evima pojednostavljena su za potrebe malih i srednjih poduzeća
- značajno su pojednostavljeni zahtjevi za objavljivanje.⁵⁵

Kada je riječ o malim i srednjim poduzećima, treba napomenuti da su za njih MSFI organizirani tematski, pa tako postoji 35 odjeljaka i pored svakoga je označeno na koji se set MSFI – ja ili MRS – a odnosi.

⁵⁵ Loc. cit.

4. HRVATSKI STANDARDI FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

Pojam financijski izvještaj obuhvaća cjelovit skup financijskih izvještaja sastavljenih za razdoblje tijekom godine ili za poslovnu godinu. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja doneseni su zbog usklađivanja hrvatskog zakonodavnog okvira sa zakonodavnim okvirom Europske unije, koje je provedeno zbog nastojanja Hrvatske da udovolji zahtjevima koje joj je EU postavila kao preduvjet priključivanja. Oni se temelje na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi, odrednicama Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, točnije ovi standardi usklađeni su sa MRS 1, MRS 7, MSFI 5, te IV i VII Direktivom Europske unije.⁵⁶

4.1. Obilježja Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su računovodstvena načela i pravila koja primjenjuje računovodstvena struka, a koriste se kod sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja, te su u njima naznačene temeljne koncepcije na kojima počiva sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja. Njihov cilj je da financijski izvještaji temeljeni na HSFI pruže informacije o financijskom položaju, financijskoj uspješnosti i novčanim tokovima poduzetnika koje koriste, u prvom redu, vanjski korisnici u donošenju ekonomskih odluka. Svrha ovih standarda je:

- propisati osnovu za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja
- pomoć revizorima u formiranju mišljenja
- pomoć korisnicima financijskih izvještaja pri tumačenju podataka i informacija iz financijskih izvještaja.⁵⁷

Prilikom izrade Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja u obzir se uzimala složenost poduzeća koje će ih koristiti, što je osobito pogodovalo malim i srednjim poduzećima koja su obilježena jednostavnijim poslovanjem. Zbog toga se tim

⁵⁶ K. Abramović et. al., op. cit., str. 9

⁵⁷ Ibidem K. Abranović, str. 10

poduzećima nametnula potreba jednostavnijih rješenja za primjenu računovodstvenih politika, odnosno priznavanje i mjerenje pojedinih pozicija financijskih izvještaja. Primjenom HSFI – a nastoji se postići fer i istinito prezentiranje u financijskim izvještajima.

Nadalje, ciljevi Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja su razvijati u javnom interesu računovodstvene standarde koji zahtjevaju kvalitetne, transparentne i usporedne informacije u financijskim izvještajima. Temelj na kojem počivaju HSFI naziva se Okvir standarda koji posvećuje svoju pozornost područjima:⁵⁸

- definicija, sadržaj, obilježje, cilj i svrha HSFI
- definicija osnovnih računovodstvenih kategorija
- mjerenje i priznavanje elemenata financijskih izvještaja
- temeljne pretpostavke i načela.

Temeljne pretpostavke i načela su opća pravila i postupci koje je prihvatila računovodstvena struka, a koriste se kod sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. Temeljna pretpostavka su neograničenost vremena i nastanak događaja. Vremenska neograničenost poslovanja podrazumijeva da poduzeće sastavlja financijske izvještaje u skladu s Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja pod pretpostavkom da će poslovati i u budućnosti, te da poduzetnik nema namjeru značajno smanjiti opseg svoga poslovanja.⁵⁹

Menadžment mora koristiti raspoložive informacije u svrhu poštivanja ovoga načela. Vremenska neograničenost poslovanja nije precizno definirana, pa se zbog toga smatra da se tu radi o vremenskom razdoblju od najmanje godinu dana od datuma bilance. Ispunjavanje uvjeta u vezi s vremenskom neograničenosti poslovanja predstavlja najznačajniju informaciju, prvenstveno vanjskim korisnicima.

Poduzetnici koji sastavljaju financijske izvještaje u skladu sa HSFI također se trebaju pridržavati i temeljne pretpostavke nastanka događaja. Ova pretpostavka predstavlja temelj za sastavljanje svih financijskih izvještaja, osim izvještaja o novčanom tijeku koji se temelji na gotovinskom načelu. Temeljna pretpostavka nastanka događaja

⁵⁸ Loc. cit.

⁵⁹ Loc. cit.

podrazumjeva da se učinci transakcija i ostalih događaja priznaju kada nastanu, a ne kada se primi ili isplati novac ili njegov ekvivalent. Financijski izvještaji sastavljeni na osnovi temeljne pretpostavke nastanka događaja osiguravaju informacije o prošlim transakcijama i ostalim događajima koji se koriste pri donošenju ekonomskih odluka⁶⁰.

Osim temeljnih pretpostavki i načela, okvir za primjenu Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja predstavljaju i kvalitativna obilježja financijskih izvještaja, odnosno razumljivost, važnost, pouzdanost, usporedivost, opreznost, te potpunost. Razumljivost podrazumjeva da su informacije koje su sadržane i pružene u financijskim izvještajima razumljive korisnicima, za koje se pretpostavlja da posjeduju dovoljno znanja o ekonomskim aktivnostima i računovodstvu⁶¹.

Važnost pretpostavlja da je informacija značajna ako njezino izostavljanje ili krivo prikazivanje može utjecati na ekonomske odluke temeljene na financijskim izvještajima⁶². Pouzdanost kao jedna od kvalitativnih obilježja govori da je informacija pouzdana kad u njoj nema značajne pogreške, pristranosti, te da vjerno predočava ono što predstavlja.⁶³

Usporedivost znači da korisnici informacija u financijskim izvještajima moraju biti u stanju usporediti izvještaje poduzetnika za više razdoblja, te financijskim izvještajima drugih poduzetnika⁶⁴. Nadalje, načelo opreznosti podrazumjeva visok stupanj razboritosti u prosuđivanju na način da imovina i prihod, te obveze i rashodi nisu precijenjeni odnosno podcijenjeni. Informacije u financijskim izvještajima moraju također biti potpune u okviru granice značajnosti⁶⁵.

Okvir za primjenu HSFI - ja definira i elemente financijskih izvještaja, odnosno imovinu, obveze, kapital, prihode, rashode, dobit i gubitak kao temeljne računovodstvene kategorije. Također definira i mjerenje elemenata financijskih izvještaja, pod koji spadaju mjerenje imovine, te mjerenje obveza. Postoji više načina mjerenja imovine, neki od njih su:

⁶⁰ Ibidem K. Abranović, str.11

⁶¹ Loc. cit.

⁶² Loc. cit.

⁶³ Loc.cit.

⁶⁴ Loc.cit.

⁶⁵ Loc.cit.

- trošak nabave ili povijesni trošak
- tekući trošak
- ostvariva (utrživa) vrijednost
- sadašnja vrijednost
- fer vrijednost.⁶⁶

Obveza se mjeri po trošku nabave, no može se mjeriti i po tekućem trošku, sadašnjoj vrijednosti te fer vrijednosti.

Priznavanje je proces uvršavanja u bilancu i račun dobiti i gubitka stavke koja udovoljava definiciji elemenata financijskih izvještaja i zadovoljava kriterije za njeno priznavanje. Prema tome stavka koja udovoljava spomenutoj definiciji treba se priznati ako je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi povezane s tom stavkom pritijecati kod poduzetnika ili odljevati se od njega, i ako stavka ima trošak ili vrijednost koja se može pouzdano izmjeriti.⁶⁷

4.2. Struktura Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja

Govoreći o strukturi Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, financijsko izvještavanje mikro, malih i srednjih poduzeća je regulirano kroz 17 standarda koje prikazujemo Tablicom 3., te se u nastavku kratko osvrćemo na svaki.

Tablica 3: Hrvatski standardi financijskog izvještavanja

⁶⁶ Ibidem K. Abranović, str. 14

⁶⁷ Ibidem K. Abranović, str. 15

HSFI 1	Financijski izvještaji
HSFI 2	Konsolidirani financijski izvještaji
HSFI 3	Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogrešaka
HSFI 4	Događaji nakon datuma bilance
HSFI 5	Dugotrajna nematerijalna imovina
HSFI 6	Dugotrajna materijalna imovina
HSFI 7	Ulaganja u nekretnine
HSFI 8	Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja
HSFI 9	Financijska imovina
HSFI 10	Zalihe
HSFI 11	Potraživanja
HSFI 12	Kapital
HSFI 13	Obveze
HSFI 14	Vremenska razgraničenja
HSFI 15	Prihodi
HSFI 16	Rashodi
HSFI 17	Poljoprivreda

Izvor: Skupina autora. Primjena Hrvatskih standarada financijskog izvještavanja, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2008, str. 15,16.

HSFI 1 odnosi se na financijske izvještaje te je cilj ovog standarda propisati osnovu za prezentiranje financijskih izvještaja opće namjene kako bi se osigurala usporedivost s financijskim izvještajima za prethodno razdoblje i s financijskim izvještajima drugih poduzetnika. Primjenom Hrvatskih standarada financijskog izvještavanja poduzeća postižu fer i istinito prezentiranje u financijskim izvještajima.

Godišnji financijski izvještaji su :

- bilanca
- račun dobiti i gubitka
- izvještaj o promjenama kapitala
- izvještaj o novčanom toku
- bilješke uz financijske izvještaje.

Kao što je prije spomenuto mikro i mali poduzetnici nemaju zakonskih obveza sastavljati izvještaj o promjeni kapitala i izvještaj o novčanom tijeku.⁶⁸

Hrvatski standard financijskog izvještavanja 2 koji se odnosi na konsolidirane financijske izvještaje za primarni cilj ima odrediti računovodstveni tretman ulaganja u ovisne, pridružene i zajednički kontrolirane poduzetnike u odvojenim financijskim izvještajima matice, pothvatnika ili ulagača te u konsolidiranim financijskim izvještajima grupe.⁶⁹

Ovaj standard definira:

- poslovna spajanja i vrste poslovnih spajanja
- maticu, ovisne i pridružene poduzetnike, te zajedničke pothvate
- mjerenje ulaganja ovisne, pridružene i zajednički kontrolirane poduzetnike u odvojenim financijskim izvještajima
- mjerenje ulaganja ovisne, pridružene i zajednički kontrolirane poduzetnike u odvojenim financijskim izvještajima
- prestanak priznavanja ulaganja ovisne, pridružene i zajednički kontrolirane poduzetnike

HSFI 3 uređuje računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške, a cilj mu je propisati kriterije za izbor i mijenjanje računovodstvenih

⁶⁸ Ibidem K. Abranović, str., 41

⁶⁹ Ibidem K. Abranović, str., 77

politika, zajedno s računovodstvenim postupkom i objavljivanjem promjena računovodstvenih politika, računovodstvenih procjena i ispravljanja pogrešaka.⁷⁰

Dok je cilj *HSFI 4* čiji je naziv Događaji nakon datuma bilance, propisati obvezu usklađenja financijskih izvještaja za događaje nastale nakon datuma bilance odnosno obvezu objavljivanja podataka o događajima koji su nastali u razdoblju od datuma bilance do datuma na koji je odobreno izdvajanje financijskih izvještaja.⁷¹

Treba napomenuti da je datum odobravanja datum na koji je menadžment poduzetnika odobrio financijske izvještaje s pripadajućim godišnjim izvješćem o stanju poduzetnika, te pri tome standard ne precizira detaljnije datum odobravanja financijskih izvještaja.

HSFI 5 – dugotrajna nematerijalna imovina, ima za cilj propisati računovodstveni postupak za nematerijalnu imovinu. Također ovaj standard uređuje kako treba utvrditi knjigovodstvenu vrijednost nematerijalne imovine i zahtjeva određeno objavljivanje o nematerijalnoj imovini.⁷²

HSFI 6 ima za cilj propisati računovodstveni postupak za materijalnu imovinu. Ulaganja u nekretnine određeni su *HSFI 7*, a taj standard za cilj ima propisati računovodstveni postupak ulaganja u nekretnine i povezane zahtjeve za objavljivanjem. Nadalje, *HSFI 8* pod nazivom dugotrajna imovina namjenjena prodaji i prestanak poslovanja, za cilj ima odrediti tretman dugotrajne imovine namijenjene prodaji, pri čemu je važno da se imovina treba mjeriti po knjigovodstvenom iznosu ili fer vrijednosti, ovisno o tome što je niže.⁷³

Financijska imovina uređena je Hrvatskim standardom financijskog izvještavanja pod brojem 9, a cilj toga standarda je propisati obvezu priznavanja, mjerenja, evidentiranja i objavljivanja financijske imovine. Nadalje, *HSFI 10* – zalihe ima za cilj propisati računovodstveni postupak za utvrđivanje, obračunavanje i evidentiranje

⁷⁰ Ibidem, str., 147

⁷¹ Ibidem, str., 169

⁷² Ibidem, str., 189

⁷³ Ibidem, str., 271

zaliha. Pri čemu je temeljni zadatak računovodstva zaliha obuhvatiti troškove koji su nastali u formiranju zaliha i koje treba priznati kao imovinu u procesu poslovanja.⁷⁴

HSFI 11 – Potraživanja ima za cilj propisati kriterije priznavanja i mjerenja potraživanja u financijskim izvještajima poduzetnika koji primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. Dok vrste kapitala i kriterije za njegovo mjerenje i priznavanje određuje *HSFI 12* – Kapital, a računovodstveni postupak za mjerenje, priznavanje prezentiranja i objavljivanja obveza propisuje *HSFI 13* – Obveze.

Cilj *HSFI 14* – Vremenska razgraničenja je prikazati računovodstveni model za priznavanje stavki vremenskih razgraničenja. Dok se *HSFI 15* – Prihodi odnosi na propisivanje računovodstvenog postupka za mjerenje, priznavanje i objavljivanje prihoda, važno je naglasiti kako su poslovni prihodi najznačajniji oblik prihoda kod svih poduzetnika.

Nadalje, *HSFI 16* – Rashodi za cilj ima propisati kriterije primjenjive za priznavanje, mjerenje i objavljivanje rashoda u financijskim izvještajima subjekata koji primjenjuju ove standarde. Naposljetku, *HSFI 17* se odnosi na poljoprivredu i za cilj ima odrediti računovodstveni postupak u vezi s biološkom imovinom i poljoprivrednim proizvodima.

⁷⁴ Ibidem, str., 329

5. HARMONIZACIJA RAČUNOVODSTVENIH STANDARDARDA

Značenje harmonizacije računovodstvenih standarda, odnosno financijskog izvještavanja vrlo je bitno obzirom da globalizacijski tokovi u svjetskom gospodarstvu nameću potrebu za njihovom harmonizacijom⁷⁵. Razlike u financijskom izvještavanju poduzeća uzrokuju probleme kao što su problemi prilikom pripreme, konsolidacije, revizije, te usporedbe financijskog izvještavanja poduzeća. Na taj način želi se postići nesmetano poslovanje poduzeća, te smanjivanje razlika između poduzeća koja međusobno posluju.

5.1. Faze razvoja harmonizacije računovodstvene regulative na europskom području

U nastavku se navode faze razvoja harmonizacije računovodstvene regulative kako bi se vidjelo gdje je harmonizacije prvo započela, kojim zakonom, te koje zemlje su redom harmonizirale računovodstvene regulative. Uobičajeno se kao faze razvoja harmonizacije računovodstvene regulative navode:⁷⁶

1. Faza Napoleonovih zakona od 1807. (Code deCommerce)
2. Faza direktiva od 1987. (IV. i VII. Direktiva)
3. Faza računovodstvenih standarda (US – GAPP, osamdesete godine i MRS od 1995., Objava Europske komisije)
4. Faza Uredbe Europskog parlamenta i europskog vijeća 1606/2002 i Norwalškog sporazuma

Prvom fazom, odnosno Napoleonovim zakonom iz 1807. godine započela je harmonizacija računovodstvene regulative. U početku ga usvajaju Belgija i

⁷⁵ M.-G. Balderelli; P.Demartini; L. Mošnja-Škare; „Primjena računovodstvenih standarda u malim i srednjim društvima Italije i Hrvatske: Izazovi međunarodne harmonizacije“; str. 4, hrcak.srce.hr/21473 (pristupljeno 18.06.2017.)

⁷⁶ Žager, Katarina; Smrekar; Oluić Ana. Računovodstvo malih i srednjih poduzeća. Zagreb: Mikrorad, 2009., str. 87

Nizozemska, a ostale zemlje središnje Europe služe ga za izradu vlastitih zakona. Tim zakonom propisana je je obveza sastavljanja:⁷⁷

- Bilance
- Računa dobiti i gubitka
- Polugodišnjeg obračuna potrebnog za obavljanje revizije

Druga faza započinje objavljivanjem direktiva tadašnje Europske zajednice. Direktive IV. i VII. su zapravo najvažnije direktive koje uključuju računovodstvenu i revizijsku problematiku.

1995. godine započinje treća faza harmoniacije financijskog izvještavanja kada sporazum sklapaju Komitent za računovodstvene standarde⁷⁸ i Međunarodna organizacija komisija za vrijednosne papire⁷⁹. Tim sporazumom IOSCO je dala preporuku svojim nacionalnim komisijama za vrijednosne papire da njihova kotirajuća poduzeća tijekom svojih sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja koriste Međunarodne računovodstvene standarde.

Četvrta faza harmonizacije financijskog izvještavanja započela je donošenjem Uredbe Europskog parlamenta i vijeća 1606/2002 i sklapanjem Norwalk sporazuma između Odbora za međunarodne računovodstvene standarde⁸⁰ i Odbora za standarde financijskog izvještavanja⁸¹ 2002. godine. Noewalk sporazum je imao važnu ulogu u harmonizaciji računovodstvenih standarda na globalnoj razini, jer se odnosio na ujednačavanje MSFI – a i US GAAP – ova. Na taj način su eliminirane razlike u standardima, te se postigla veća usporedivost financijskih izvještaja.

⁷⁷ Ibidem Žager, Katarina; Smrekar; Oluić Ana, str. 83.

⁷⁸ IASC

⁷⁹ IOSCO

⁸⁰ IASB

⁸¹ FASB

5.2. Obilježja harmonizacije računovodstvenih standarda

„Harmonizacija“ jest proces povećanja usporedivosti proizvoda računovodstvene profesije, odnosno financijskog izvještavanja, na način da se uspostavljaju ograničenja u smislu stupnja varijacije“. ⁸²

Harmonizacija tako dozvoljava u različitim zemljama upotrebu različitih računovodstvenih standarda, sve dok ne postanu kontradiktorni. Za razliku od standardizacije koje ne dozvoljava upotrebu različitih računovodstvenih standarda. Najveći problemi po pitanju harmonizacije javljali su se u malim i srednjim poduzećima. Neke zemlje su razvile svoje vlastite standardi, a neke su se pak odlučile na primjenu MSFI - ja. Tako se zbog sve većeg broja poteškoća javljala potreba za harmonizacijom financijskog izvještavanja poduzeća. Odbor za međunarodne računovodstvene standarde ⁸³ u području financijskog izvještavanja diljem svijeta započeo je stoga sa nizom aktivnosti. Aktivnosti IASB-a bile su 2003. godine usmjerene na problematiku računovodstvene harmonizacije malih i srednjih društava, odnosno subjekata koja nemaju javnu odgovornost. ⁸⁴

Odbor za međunarodne računovodstvene standarde 2009. godine objavio je poseban set standarda za mala i srednja poduzeća koji su manjeg opsega i sa puno manje alternativa, te su nastali kao posljedica nedostataka u primjeni MSFI/MRS. Mala i srednja poduzeća imaju manji broj alternativa u standardima, metode priznavanja i mjerenja su jednostavnije, kao što su i jednostavniji zahtjevi za objavljivanjem, te je prisutna eliminacija onih standarda koji nisi bitni za mala i srednja poduzeća.

Ovi standardi imaju utjecaj na mnoge zemlje, te je zapravo veliki broj zemalja usvojio MSFI - je za mala i srednja poduzeća. Cilj koji se želio postići usvajanjem MSFI - ja jest uspostavljanje računovodstvene globalizacije. Harmonizacija računovodstvene regulative jest vrlo važna, obzirom da je uvjet za usporedivost financijskih izvještaja diljem svijeta.

⁸² Žager, Katarina; Smrekar; Oluić Ana, op. cit. , str. 87

⁸³ IASB

⁸⁴ M.-G. Balderelli; P.Demartini; L. Mošnja-Škare, op. cit., str. 4

Republika Hrvatska 2008. godine definirala je svoje vlastite Hrvatske standarde financijskog izvještavanja koji su prethodno ukratko objašnjeni. Razlog zbog kojeg je definirala vlastite standarde jest taj da su Međunarodni računovodstveni standardi bili loše prevedeni, komplicirani, te radi ostalih drugih općenitih problema. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja baziraju se na odredbama MRS-eva te odredbama Direktiva EU.

5.2.1. Argumenti za i protiv harmonizacije financijskog izvještavanja

Argumenti za harmonizaciju financijskog izvještavanja.⁸⁵

- Zbog globalizacije tržišta kapitala, potrebna je usporedivost financijskih izvještaja na međunarodnoj razini
- Harmonizacija dovodi do kvalitetne računovodstvene prakse
- Pojednostavljuje se sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja i revizija
- Smanjuju se troškovi onim poduzećima čije dionice kotiraju na burzi
- Razlike u financijskom izvještavanju vode do nepovjerenja potencijalnih investitora
- Pojednostavljuje se procjena vrijednosti poduzeća koje su mete preuzimanja

Argumenti protiv harmonizacije financijskog izvještavanja.⁸⁶

- Postoje velike razlike u računovodstvenoj praksi različitih zemalja, te se stoga javljaju i veliki troškovi za uklanjanje istog
- Neadekvatna interpretacija standarda i primjena istog seta standarda za poduzeća različitih veličina
- Različita obilježja i gospodarska te politička situacija zahtijevaju i razlike u financijskim izvještajima

⁸⁵ Žager, Katarina; Smrekar; Oluić Ana. op. cit. , str. 85

⁸⁶ Loc.cit.

- Zbog straha od gubitka suvereniteta neke zemlje nisu spremne prilagoditi svoje računovodstvene prakse

Obzirom na navedene argumente “za” i “protiv” harmonizacije financijskog izvještavanja zaključuje se da je bitno provesti harmonizaciju, obzirom da su argumenti za harmonizaciju financijskog izvještavanja kvalitetniji i doprinose jednakosti poslovanja poduzeća diljem svijeta.

6. USPOREDBA HSF I MSFI ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA

Usporedba HSFI i MSFI za mala i srednja poduzeća jest bitna kako bi se vidjelo koje su to razlike i na koji način utječu na poslovanje poduzeća. Tako su npr. pojedina područja unutar MSFI – ja za mala poduzeća regulirana drugačije u odnosu na HSFI. MSFI ima detaljnije razgrađenu strukturu, odnosno ima veći broj pojedinačnih standarda u odnosu na HSFI. Postoje razlike u formi između MSFI - ja I HSFI - ja, koje će se detaljnije obraditi u nastavku.

6.1. Usporedni prikaz financijskih izvještaja prema HSFI i MSFI za mala i srednja poduzeća

Odredbe HSF 1 kao i MSFI za mala i srednja poduzeća kazuju na to da financijski izvještaji trebaju istinito i fer prikazivati financijski položaj, uspješnost i novčane tijekove poduzeća.⁸⁷ Sastavljanje bilance, računa dobiti i gubitka, izvještaja o promjenama kapitala, izvještaja o novčanom tijeku i bilješki uz financijske izvještaje podrazumijevaju i imaju oba modela.

Jedinstveni izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti ili dva odvojena izvještaja, odnosno izvještaj o dobiti ili izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti mogu sastavljati mala i srednja poduzeća, te im to nalaže MSFI. Malim poduzećima se tako i dopušta sastavljanje izvještaja o promjenama glavnice i izvještaja o novčanom toku na temelju Zakona o računovodstvu.

Što se tiče odredba, i MSFI I HSFI imaju utvrđenu primjenu direktne ili indirektna metode sastavljanja izvještaja o novčanom tijeku. Informacije koje mala i srednja poduzeća moraju objaviti propisuje MSFI, dok HSFI ne propisuje nikakva odredbe što se tiče objavljivanja informacija.

Sljedeće razlike jesu u smislu financijskih izvještaja, odnosno računovodstvenog tretmana određenih financijskih izvještaja.⁸⁸ Međunarodni standardi ne odobravaju primjenu modela revalorizacije u pogledu naknadnog mjerenja nekretnina,

⁸⁷ Mijoč, Ivo. Primjena Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja u funkciji razvoja hrvatskog gospodarstva/ doktorska disertacija. Osijek: Ekonomski fakultet, 28.06.2011., 239 str.

⁸⁸ Loc.cit.

postrojenja i opreme, te nematerijalne imovine. HSFI s druge strane dopušta da poduzeće usvoji jedan od dva predloženih modela mjerenja imovine. Može usvojiti ili model troška ili model revalorizacije.⁸⁹

Tablicom 4 prikazana je komparacija financijskih izvještaja prema HSFI - u i prema MSFI – u za mala i srednja poduzeća. Prikazane su razlike u sastavljanju i prezentiranju financijskih izvještaja, te se osim toga mogu primjetiti razlike i u dijelu računovodstvenog tretmana određenih segmenata izvještavanja.

Tablica 4. Usporedba HSFI 1 i MSFI za mala i srednja poduzeća

⁸⁹ Smrekar, Nikolina. Usklađivanje nacionalne i međunarodne regulative financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća. // Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. 7 (2008), 2; 89 - 100., str. 99

HSFI 1	MSFI za MSP 4, 5, 6, 7 i 8
Bilanca • imovina, obveze i kapital • nisu propisane informacije koje treba objaviti, a struktura je propisana Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja • terminološke razlike: kratkotrajna (kratkoročna) i dugotrajna (dugoročna) imovina i obveze, kapital	Izvještaj o financijskom položaju • imovina, obveze i glavnica • propisane informacije koje treba objaviti, ali ne i struktura izvještaja • terminološke razlike: tekuća i netekuća imovina i obveze, glavnica
Račun dobiti i gubitka • metoda ukupnih troškova klasificiranih prema prirodnim vrstama • poslovne, financijske i izvanredne – ostale aktivnosti • nisu propisane informacije koje treba objaviti, a struktura je propisana Pravilnikom	Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti • metoda ukupnih troškova klasificiranih prema prirodnim vrstama ili prema funkciji • poslovne i financijske aktivnosti • propisane informacije koje treba objaviti ali ne i struktura izvještaja
Izvještaj o promjenama kapitala • nisu propisane informacije koje treba objaviti, a struktura je propisana Pravilnikom	Izvještaj o promjenama glavnice • izvještaj o dobiti i zadržanoj dobiti • propisane su informacije koje treba objaviti, ali ne i struktura izvještaja
Izvještaj o novčanom toku • direktna i indirektna metoda • poslovne, investicijske i financijske aktivnosti • nisu propisane informacije koje treba objaviti, a struktura je propisana Pravilnikom	Izvještaj o novčanom toku • direktna i indirektna metoda • poslovne, investicijske i financijske aktivnosti • propisane informacije koje treba objaviti, ali ne i struktura izvještaja

Izvor: Mijoč, Ivo. Primjena Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja u funkciji razvoja hrvatskog gospodarstva/ doktorska disertacija. Osijek: Ekonomski fakultet, 28.06.2011., 239 str.

6.2. Usporedni prikaz Okvira HSFI – a i Nacrta MSFI – a za mala i srednja poduzeća

Usporedni prikaz okvira za HSFI i nacrt za MSFI obuhvaćen Tablicom 5 prikazuje da su pretpostavke i jednog i drugog okvira jednake. Razlika se odnosi na to da nacrt za MSFI za mala i srednja poduzeća kvalitativna obilježja financijskih izvještaja objašnjava detaljnije, dok HSFI detaljnije objašnjava metode mjerenja. S obzirom na provedenu usporedbu zaključuje se da nacrt MSFI – a daje puno jednostavnije metode mjerenja.

Tablica 5. Usporedni prikaz Okvira HSFI – a i Nacrta MSFI – a za SME

Nacrt MSFI za MSP – okvir	HSFI – okvir
Temeljne pretpostavke: nastanak događaja neograničenost vremena poslovanja	Temeljne pretpostavke: neograničenost vremena poslovanja nastanak događaja
Kvalitativna obilježja financijskih izvještaja: razumljivost važnost značajnost pouzdanost prevaga biti nad formom opreznost potpunost usporedivost pravodobnost ravnoteža između koristi i troška Ostala načela: dosljedno prezentiranje, značajnost i sažimanje prijeboj	Kvalitativna obilježja financijskih izvještaja: razumljivost važnost pouzdanost usporedivost opreznost potpunost Ostala načela: dosljedno prezentiranje značajnost i sažimanje prijeboj
Definicija kategorija: financijski položaj, imovina, obveze, kapital, uspješnost (dobit ili gubitak), prihod i rashod	Definicija kategorija: imovina, obveze, kapital, prihod, rashod i dobit
Definicija kategorija: financijski položaj, imovina, obveze, kapital, uspješnost (dobit ili gubitak), prihod i rashod	Definicija kategorija: imovina, obveze, kapital, prihod, rashod i dobit
Priznavanje elemenata financijskih izvještaja: vjerojatnost buduće ekonomske koristi pouzdana mjerenje	Priznavanje elemenata financijskih izvještaja: vjerojatnost buduće ekonomske koristi pouzdana mjerenje
Mjerenje elemenata financijskih izvještaja: povijesni trošak fer vrijednost	Mjerenje elemenata financijskih izvještaja: povijesni trošak tekući trošak utrživa vrijednost (iznimka obveze) sadašnja vrijednost fer vrijednost

Izvor: Žager, Katarina; Smrekar, Nikolina. Iskustva u primjeni HSFI – ja // 44. simpozij Financije i računovodstvo u zaštiti hrvatskog gospodarstva od recesije / Cota, Bogomil; Tadijančević, Stjepan (ur.). Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, 2009. Str. 165 - 182., str. 162

7. PRIMJENA HSFI – POSEBNOSTI RAČUNOVODSTVA ZA MALE I SREDNJE PODUZETNIKE

7.1. OPIS UZORKA I METODE ISTRAŽIVANJA

Istraživanje primjene i posebnosti Hrvatskih standarda za male i srednje poduzetnike provedeno je sa ciljem analize trenutne situacije u Republici Hrvatskoj mišljenja anketiranih pojedinaca koji se svakodnevno susreću sa istima, kao i analize mogućnosti poboljšanja. Anketa je provedena u svibnju 2017. godine na području Republike Hrvatske.

Osnovni skup sačinjavale su osobe koje su zaposlene u malim i srednjim poduzećima ili su vlasnici istog, a anketa je poslana na elektroničke adrese 30 osoba sa namjerom formiranja malog uzorka. U predviđenom roku vraćeno je 20 ispravno ispunjenih anketnih upitnika.

Od 20 ispitanika koji su vratili ankete, 10 ispitanika posjeduje VSS odnosno visoku stručnu spremu, 6 ispitanika posjeduje VŠS odnosno višu školu, te 4 ispitanika pripada skupini ovlašteni računovođa. Anketnim upitnikom prikupljeni su sljedeći podaci :

- 1) mišljenje o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj
- 2) problematika koji se javlja u praktičnoj primjeni HSFI-ja, te kvaliteta i transparentnost postojećeg sustava i postojećih HSFI-eva.
- 3) o tome da li postoji potreba pojednostavljenja računovodstvene regulative za mikropoduzetnike, te da li postoji mogućnost da se mikro i male poduzetnike izuzme od sastavljanja godišnjeg izvješća
- 4) mišljenje o povećanju odgovornost računovodstvene struke za sastavljanje financijskih izvještaja
- 5.) postojanje odgovarajuće edukacijske podrške pri usvajanju i primjeni HSFI - ja, te dostupnih konzultacija pri pronalaženju rješenja problema u primjeni HSFI - ja

6.) o pitanju da li je uopće postojala potreba za uvođenjem HSFI - a , te koji HSFI se najmanje koristi u poduzećima.

7.2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Kroz provedeno istraživanje dobiveni su rezultati istraživanja koji će se detaljno analizirati kroz sljedeća potpoglavlja.

7.2.1. Radno iskustvo, te mišljenje o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

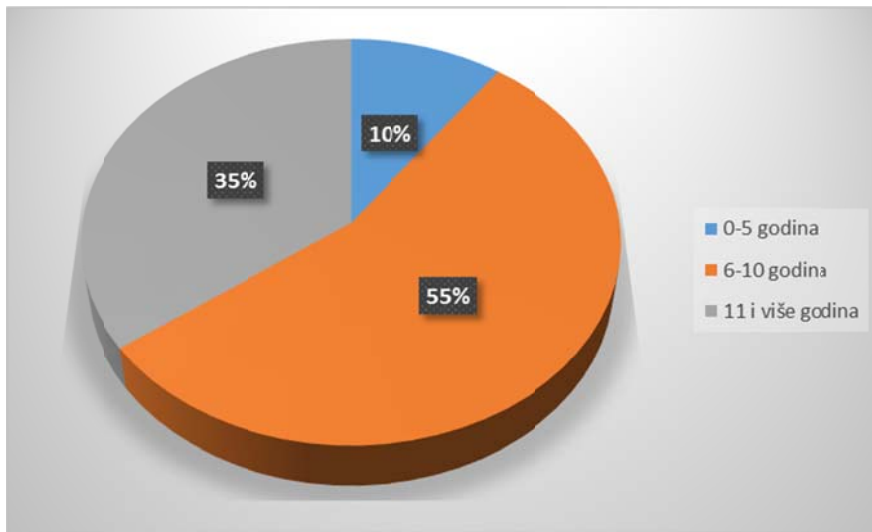
Za prikupljanje podataka za potrebe rada i donošenja zaključaka u vezi odabrane teme bilo je potrebno postaviti pitanje o radnom iskustvu pojedinog ispitanika ("Koliko je Vaše radno iskustvo u navedenom svojstvu?").

Najveći broj anketiranih osoba radno iskustvo bilježi u godinama od 6-10 godina (55%, odnosno 11 odgovora), zatim slijedi radno iskustvo u rasponu godina od 11 i više godina (35% odnosno 7 odgovora), te na posljednjem mjestu od 0-5 godina (10% odnosno 2 odgovora).

Najveći broj anketiranih osoba radi u srednje velikom poduzeću, i to 40% njih, dok je 35% ispitanih osoba zaposleno u malom poduzeću, 15% u velikom poduzeću, i naposljetku je 10% u mikro poduzeću.

Grafikonom 1 prikazano je radno iskustvo ispitanika izraženo u godinama staža.

Grafikon 1. Broj godina radnog iskustva u računovodstvenoj profesiji

Izvor: Vlastita izrada

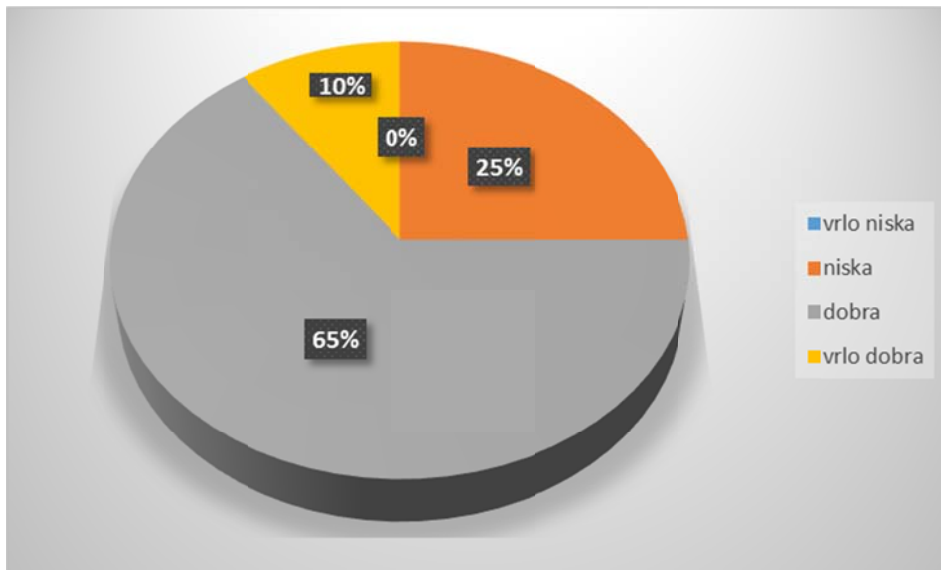
Obzirom na približnu zastupljenost različitih godina staža u uzorku, razmotren je i stav ispitanika o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj ("Kakvo je vaše sveukupno mišljenje o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj?").

Kod postavljenog pitanja da anketirane osobe iznesu mišljenje o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj, većina anketiranih osoba odgovorila je da je kvaliteta financijskog izvještavanja dobra. Takav odgovor sastoji se u postotku od 65%, dok je 10% ispitanika dalo odgovor „vrlo dobro“, te je 25% ispitanika odgovorilo da je niska razina kvalitete financijskog izvještavanja. Ni jedan ispitanik ne misli da je kvaliteta financijskog izvještavanja „vrlo niska“.

Dobiveni rezultati ne prikazuju da je kvaliteta financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj upitna ili problematična. Detaljnije će se sve obrazlagati kroz sljedeća pitanja i dobivene rezultate anketiranih osoba.

Grafikonom 2 prikazana je kvaliteta financijskog izvještavanja u RH.

Grafikon 2. Razina kvalitete financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

Izvor: Vlastita izrada

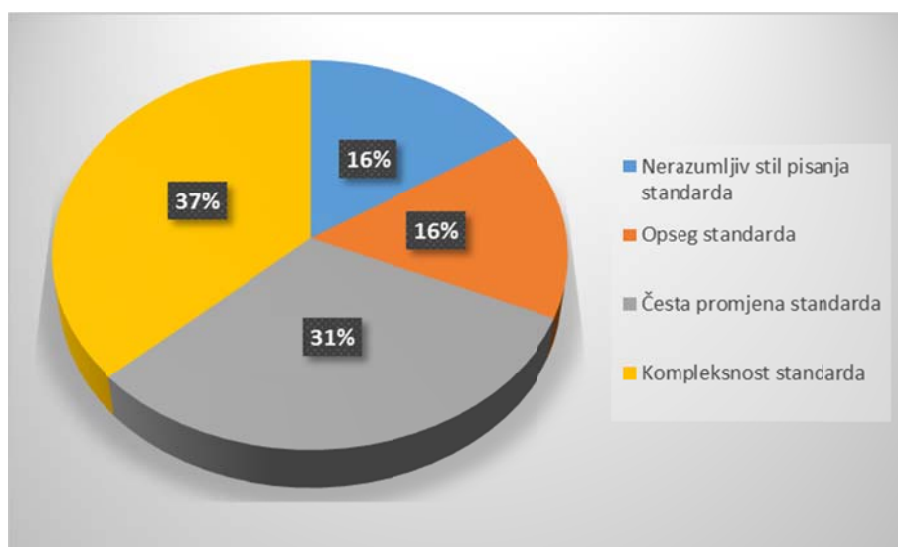
7.2.2. Problemi u praktičnoj primjeni i transparentnosti HSFI-ja

Kako bi se dalje donijeli zaključci u vezi odabrane teme, također je postavljeno i pitanje „Što prema Vašem mišljenju predstavlja najveći problem u praktičnoj primjeni HSFI-ja?“ Obzirom na postavljeno pitanje, 36.8% ispitanika odgovorilo je da je najveći problem kompleksnost standarda, dok 31.6% ispitanika smatra da je problem moguća česta izmjena standarda zbog uskladjivanja sa direktivama EU ili međunarodnim standardima, ostalih 15.8% ispitanika smatra da se problem javlja s obzirom na opseg koji ti standardi imaju, te 15.8% ispitanika smatra da se problem odnosi na nerazumljiv stil pisanja standarda.

Obzirom na dobivene odgovore može se zaključiti da je najveći problem kompleksnost standarda. Kompleksnost standarda sa sobom povlači i ostale probleme kao što su manjak informiranosti, te nove potencijalne troškove koji se mogu javiti obzirom da će se dodatno tražiti informacija u svrhu rješavanja nedoumica.

Također ovaj problem možemo povezati sa nerazumljivim stilom pisanja standarda. Način informiranja i edukacije vezano za HSFI - je biti će detaljnije analizirana kroz sljedeća pitanja i dogovore anketiranih osoba. Grafikonom 3 prikazano je mišljenje ispitanika o problemu koji se najčešće javlja kod praktične primjene HSFI-ja.

Grafikon 3 . Problem kod praktične primjene HSFI-ja

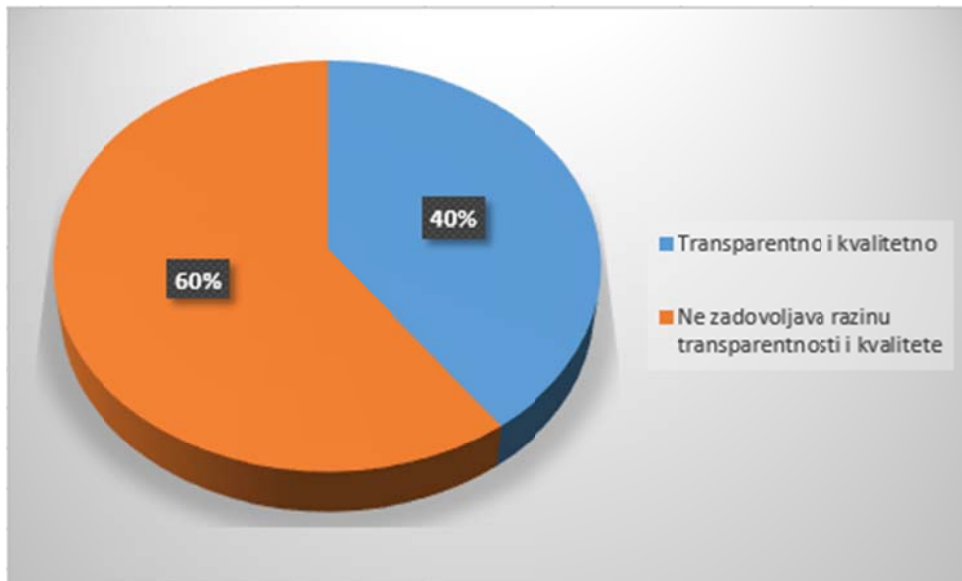

Izvor: Izračun i izrada autora

Obzirom na gornje odgovore u upitniku je također postavljeno pitanje vezano za transparentnost HSFI-ja, odnosno „Smatrate li da su postojeći računovodstveni sustav i postojeći HSFI-ji dovoljno kvalitetni i transparentni da ih nije potrebno mijenjati?“.

Da su postojeći HSFI-ji dovoljni kvalitetni i transparentni slaže se 40% ispitanih osoba, te se slažu da ih nije potrebno mijenjati. S druge strane 60% ispitanih osoba mišljenja su da postojeći HSFI-ji i postojeći sustav nisu dovoljno kvalitetni, odnosno transparentni te da ih je potrebno mijenjati. Grafikonom 4 prikazano je mišljenje o transparentnosti i kvaliteti postojećih HSFI-ja i postojećeg sustava HSFI-ja.

Grafikon 4. Transparentnost i kvaliteta računovodstvenog sustava i postojećih HSFI-ja

Izvor: Vlastita izrada

Anketirane osobe koje su mišljenja da su računovodstveni sustav i postojeći HSFI transparentni i kvalitetni obrazložile su svoje mišljenje. Tako u većini odgovora ispitanika nema potrebe za mijenjanjem računovodstvenog sustava i postojećih HSFI-ja, jer su po njihovom mišljenju transparentni i kvalitetni. Jedan dio anketiranih osoba smatra da nema potrebe za mjenjanjem trenutne situacije, ali bi se mogla unaprijediti kvaliteta, odnosno moglo bi se konstantno raditi na što boljem funkcioniranju primjene HSFI-ja.

Anketirane osobe koje su mišljenja da računovodstveni sustav i postojeći HSFI-ja nisu transparentni i dovoljno kvalitetni također su obrazložile svoja mišljenja. Najveći broj kritika upućen je na općenito mjenjanje HSFI-ja, također je spomenuta promjena za mikropoduzetnike, te promjena u vezi regulative za mala i srednja poduzeća.

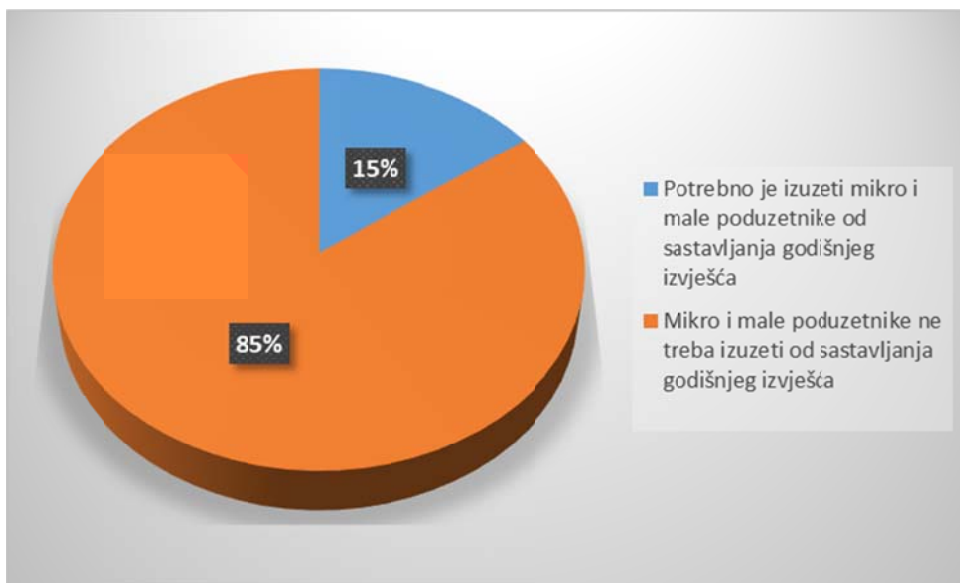
Možemo zaključiti da je potrebna promjena postojećih HSFI-ja, obzirom da smo kroz anketu došli do rezultata koji nam govore da u praksi postoji niz situacija za koje ni nisu propisani standardi.

7.2.3. Računovodstvena regulativa za mikropoduzetnike, te izuzimanje mikro i malih poduzetnika od sastavljanja godišnjeg izvješća

Obzirom na prethodno analizirano pitanje u vezi mikro poduzetnika, anketiranim osobama postavljeno je sljedeće pitanje „Smatrate li da bi korištenje mogućnosti da se mikro i male poduzetnike izuzme od sastavljanja godišnjeg izvješća, pod uvjetom da se računovodstveno također ukine mogućnost vrednovanja po fer vrijednosti, utjecao na smanjenje kvalitete objavljenih financijskih informacija poduzetnika?“

Da bi se mikro i male poduzetnike trebalo izuzeti od sastavljanja godišnjeg izvješća smatra 15% anketiranih osoba (3 odgovora), dok 85% anketiranih osoba smatra da se mikro i male poduzetnike ne bi trebalo izuzeti od sastavljanja godišnjeg izvješća. Rezultati dobiveni anketom prikazani su sljedećim grafikonom.

Grafikon 5. Mišljenje o izuzimanju mikro i malih poduzetnika od sastavljanja godišnjeg izvješća

Izvor: Vlastita izrada

Anketirane osobe koje smatraju da ne treba izuzeti mikro i male poduzetnike od sastavljanja godišnjeg izvješća najčešće spominju sljedeće argumente: „Narušila bi

se kvaliteta financijskih izvještaja“ odgovorilo je 8 ispitanika, te „Poduzetnici bi takvu situaciju zloupotrebili“ što je odgovorilo 5 ispitanika

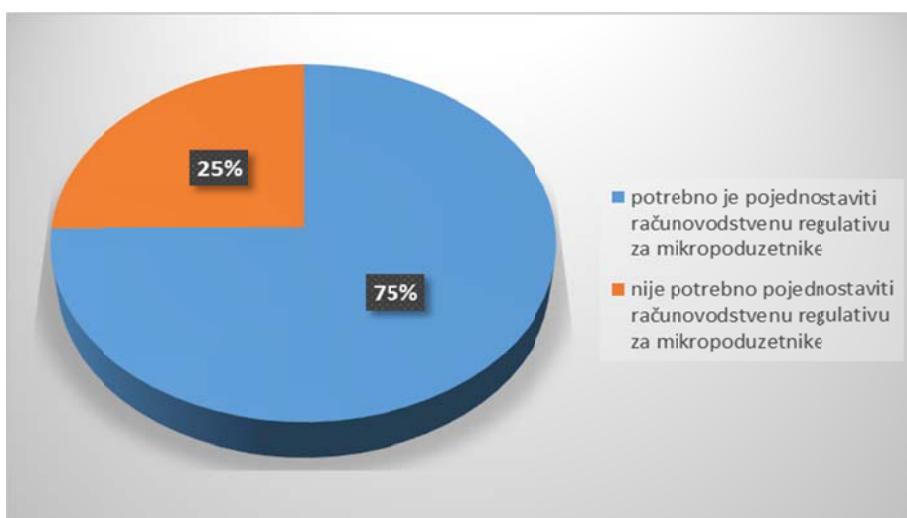
Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da mikro i male poduzetnike ne bi trebalo izuzeti od sastavljanja financijskih izvještaja jer bi takav način mogao dovesti ostale poduzetnike u zabludu u kontekstu ne dobivanja dovoljno informacija o tim poduzetnicima. Na taj način izuzimanja od ove obaveze ne utječe se na njihovo poslovanje u smislu boljeg i uspješnijeg poslovanja obzirom da mikro poduzetnicima u većini slučajeva te financijske izvještaje izrađuju računovodstveni servisi, a ne oni sami.

Povezano sa izuzimanje mikro i malih poduzetnika od sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja, postavljeno je pitanje u vezi pojednostavljenja računovodstvene regulative za mikropoduzetnike („Smatrate li da postoji potreba pojednostavljenja računovodstvene regulative za mikropoduzetnike?“).

Tako 75% (15 odgovora) anketiranih osoba smatra da bi računovodstvene regulative za mikropoduzetnike trebalo pojednostaviti, dok ostalih 25% (5 odgovora) anketiranih osoba smatra da računovodstvene regulative za mikro poduzetnike ne bi trebalo pojednostaviti.

Rezultati ankete prikazani su Grafikonom 6., koji prikazuje mišljenja anketiranih osoba u vezi pojednostavljenja računovodstvene regulative za mikropoduzetnike.

Grafikon 6. Računovodstvena regulativa mikropoduzetnika

Izvor: Vlastita izrada

Razlozi za pojednostavljenje regulative jesu u tome da mikro poduzetnici nemaju mnogo transakcija te manja novčana vrijednost i značajnost tih transakcija. Također mikro poduzetnici nemaju veliki broj ljudi ni sredstava pa bi bilo poželjno ne zahtijevati dodatne izvještaje. Obzirom na navedene argumente, rezultati dobiveni anketom potvrđuju problem koji se javlja kod mikropoduzetnika, a vezano za preveliku količinu regulative.

7.2.4. Odgovornost računovodstvene struke za financijske izvještaje

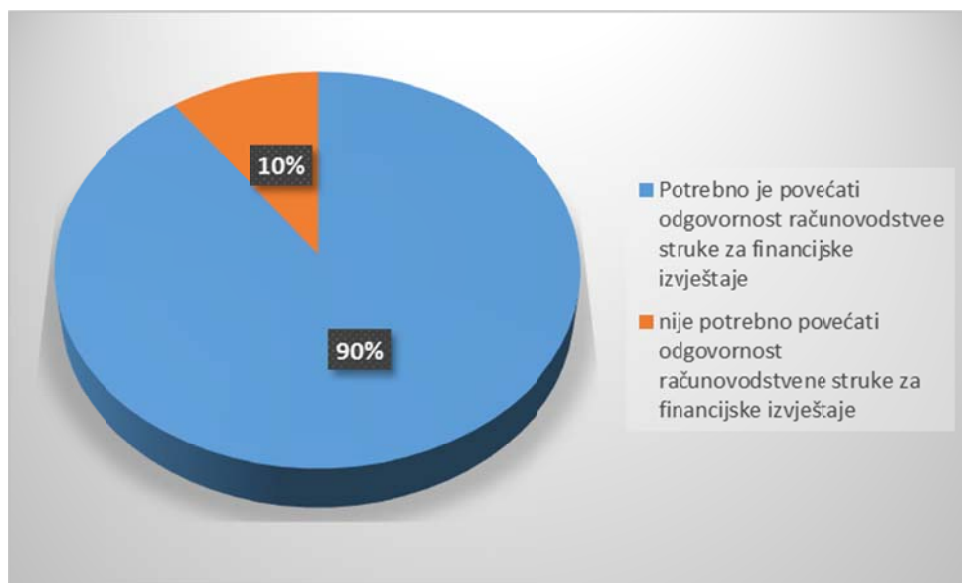
Jedno od najčešćih pitanja koji se javlja na području računovodstva jest zakonsko uređenje računovodstvene profesije, odnosno sve se više spominje licenciranje računovođa. Licenciranje računovođa spominje se iz razloga što se na taj način smanjuje obujam pogrešaka i pojave nekompetentnih računovođa. Smanjenjem pogrešaka utječe se na bolje funkcioniranje sustava.

Kako bi se analiziralo trenutno stanje u Republici Hrvatskoj, te uvidjelo razmišljanje vezano za odgovornost računovodstvene profesije za financijske izvještaje, postavljeno je sljedeće pitanje „Smatrate li da bi se trebala povećati odgovornost računovodstvene struke za sastavljanje financijskih izvještaja?“.

Tako je 90% (18 odgovora) ispitanih osoba odgovorilo da je potrebno pojačati odgovornost računovodstvene struke za financijsko izvještavanje. Takav rezultat se na neki način očekivao obzirom na spomenuti problem koji je povezan sa pogreškama u financijskim izvještajima i manje kompetentnim računovođama koji su odgovorne za njih. Izdvajamo jedno od mišljenja anketiranih osoba prema kojem bi godišnje financijske izvještaje trebali potpisivati samo certificirani, odnosno licencirani računovođe.

S druge strane, 10% ispitanika (2 odgovora) smatra da ne bi trebalo poboljšati odgovornost računovodstvene struke za sastavljanje financijskih izvještaja. Grafikonom 7 prikazani su rezultati vezani za povećanje odgovornosti računovodstvene struke u vezi sastavljanja financijskih izvještaja.

Grafikon 7. Odgovornost računovođa za financijske izvještaje

Izvor: izračun i izrada autora

7.2.5. Edukacijska podrška pri usvajanju i primjeni HSFI-ja, te konzultacije pri pronalaženju rješenja problema u primjeni HSFI-ja

Anketom je postavljeno pitanje vezano za edukacijsku podršku pri primjeni HSFI-ja, točnije „Smatrate li zadovoljavajuću postojeću edukacijsku podršku (seminari, tečajevi, savjetovanja, e-learning, referentna literatura) pri usvajanju i primjeni HSFI?“. Edukacijska podrška pri primjeni HSFI-ja je vrlo bitna kako bi poduzetnici koji su suočeni s trenutnim pitanjem, vrlo brzo riješili svoj problem te kako bi se održala odgovarajuća funkcionalna razina HSFI-ja.

Rezultati do kojih smo došli postavljanjem ovog pitanja jesu da je 65% (13 odgovora) anketiranih osoba zadovoljno razinom edukacijske podrške pri primjeni HSFI-ja, dok je s druge strane 35% (7 odgovora) ispitanika izrazilo svoje mišljenje kao negativno, odnosno kako nisu zadovoljni pruženom razinom edukacijske pomoći pri primjeni HSFI-ja.

Da je razina edukacijske podrške zadovoljavajuća možemo opravdati razinom dostupnih informacija na interentskim stranicama, te portalima koji pružaju pomoć u određenim situacijama. Međutim, 35% ispitanih osoba koje je odgovorilo da nije

zadovoljno razinom edukacijske pomoćimišljenja su da bi trebalo povećati razinu seminara, tečaja i ostalih načina informiranja. Tako je jedan od naglašenih načina poboljšanja primjene HSFI-ja organizacija tematskih skupova kako bi se razmijenila mišljenja, stavovi te dobilo savjetovanje iz prve ruke. Grafikonom 8 prikazani su rezultati postavljenog pitanja vezano za edukacijsku podršku.

Grafikon 8. Zadovoljstvo pruženom edukacijskom podrškom pri primjeni HSFI-ja

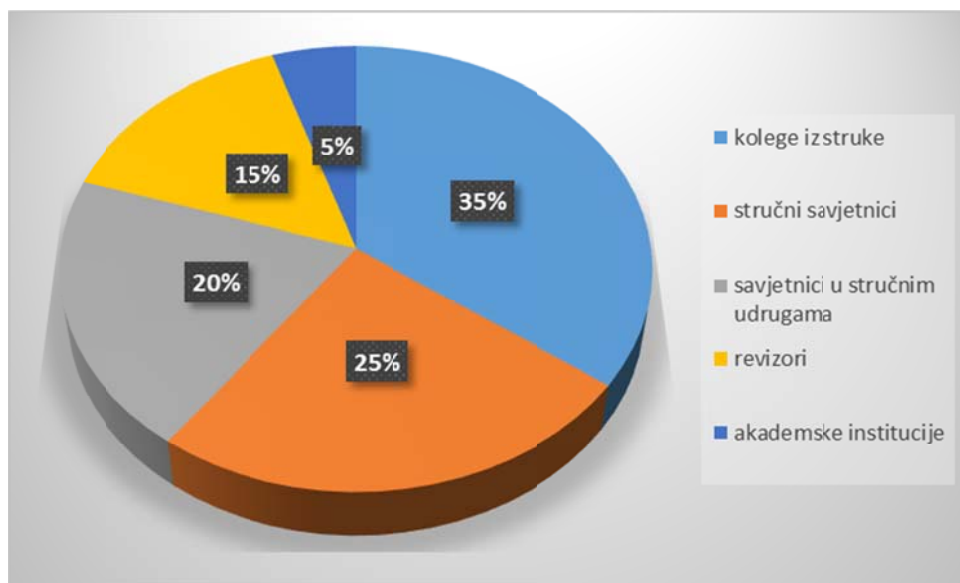

Izvor: Vlastita izrada

S obzirom na edukacijsku pomoć koja se pruža poduzećima, ona mogu koristiti i različite načine konzultiranja u vezi rješavanja konkretnog problema.

Ispitanim osobama postavljeno je i pitanje „Pri nailaženju na probleme u primjeni HSFI, konzultirate se sa _____“. Na ovako postavljeno pitanje 35% (7 odgovora) anketiranih osoba odgovorilo da se konzultira sa svojim kolegama. Sa stručnim savjetnicima konzultira se 25% (5 odgovora) ispitanih osoba, dok se 20% (4 odgovora) ispitanih osoba konzultira sa stručnjacima u udrugama u koje su učlanjeni. Sa revizorima se konzultira 15% (3 odgovora) ispitanih osoba, dok se 5% (1 odgovor) anketiranih osoba konzultira sa akademskim institucijama. Grafikonom 9 prikazani su rezultati vezani za konzultacije kada se pojavi problem u vezi HSFI-ja.

Grafikon 9 . Konzultiranje pri nalaženju problema u primjeni HSFI-ja

Izvor: Vlastita izrada

7.2.6. Potreba za uvođenjem HSFI-ja i njegovo korištenje u poduzećima, te njegova sposobnost objektivnog prikazivanja uspješnosti poslovanja poduzeća

Kako bi dali zaključak i donijeli krajnju analizu ovog istraživanja ispitanim osobama postavili smo pitanje vezano za potrebu uvođenja HSFI-ja tako da smo ponudili više odgovora;

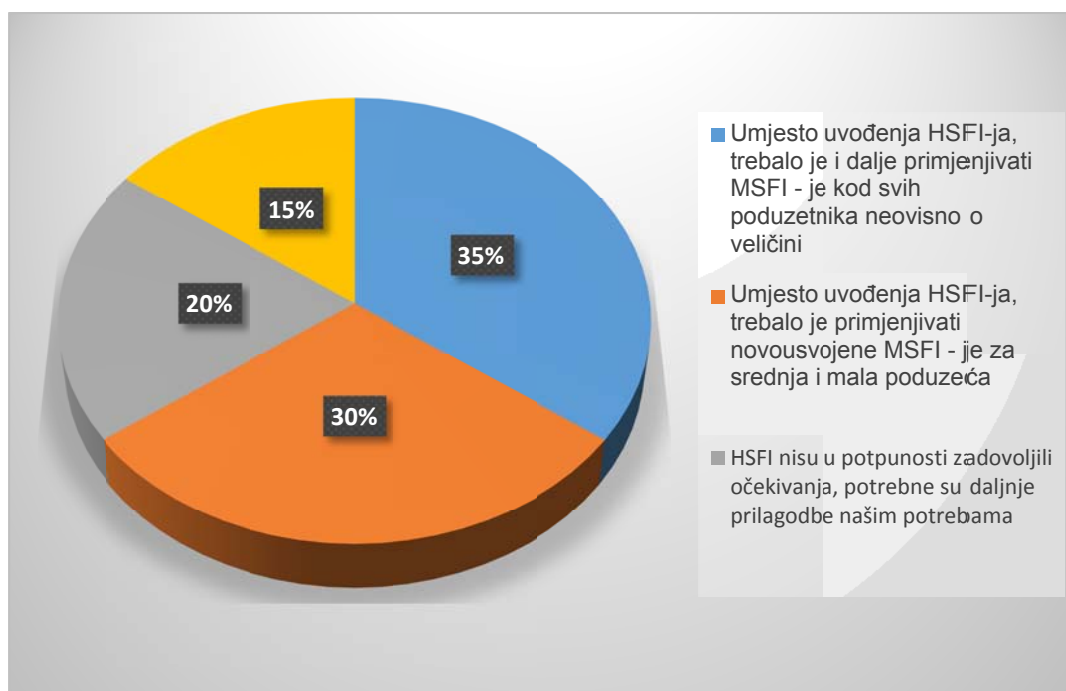
- „Umjesto uvođenja HSFI-ja, trebalo je i dalje primjenjivati MSFI - je kod svih poduzetnika neovisno o veličini“,
- „Umjesto uvođenja HSFI-ja, trebalo je primjenjivati novousvojene MSFI - je za srednja i mala poduzeća“,
- „HSFI nisu u potpunosti zadovoljili očekivanja, potrebne su daljnje prilagodbe našim potrebama“,
- „HSFI su primjereni mikro, malim i srednjim poduzećima“.

35% (7 odgovora) ispitanih osoba smatra da HSFI nisu u potpunosti zadovoljili očekivanja, te da su potrebne daljnje prilagodbe potrebama poduzeća. Tako donosimo zaključak da su promjene potrebne, te da na tome treba poraditi Odbor za

računovodstvene standarde koji djeluje u okviru Ministarstva financija. Da je trebalo primjenjivati novousvojene MSFI - je za srednja i mala poduzeća slaže se 30% (6 odgovora), te da je trebalo primjenjivati MSFI - je kod svih poduzetnika neovisno o veličini misli 20% ispitanih osoba (4 odgovora), dok 15% (3 odgovora) ispitanih osoba smatra da su HSFI primjereni za mikro, male i srednje poduzetnike.

Gotovo 85% ispitanika na neki način nije skloni HSFI – ima, jer smatraju da su se trebali nastaviti koristiti MSFI neovisno o veličini, ili da se trebao usvojiti MSFI za mala i srednja poduzeća. Sljedećim grafikonom 10 prikazani su rezultati potrebe uvođenja HSFI.

Grafikon 10. Mišljenje o HSFI - ma kroz ponuđene odgovore

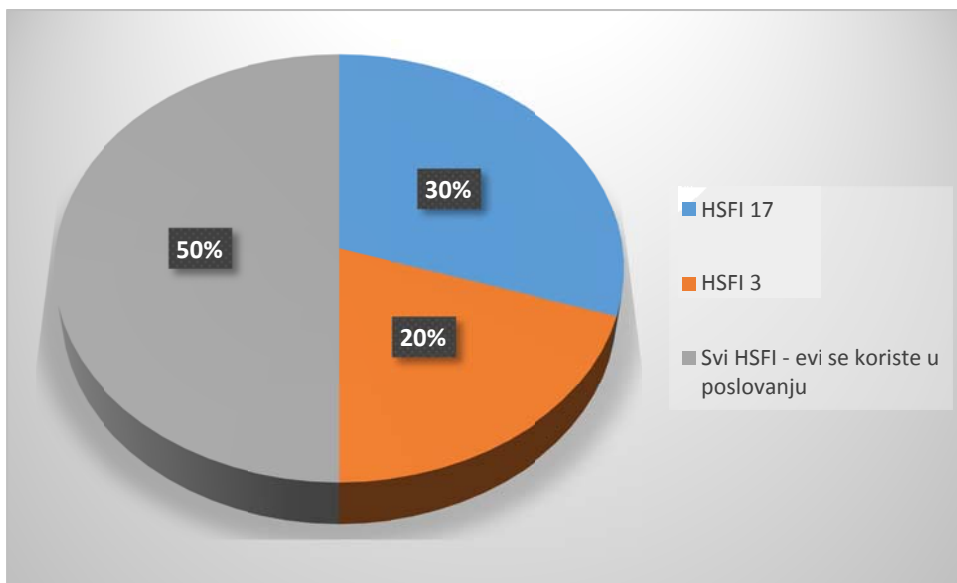
Izvor: Vlastita izrada

Upitnikom je, također postavljeno pitanje o navođenju standarda koji se ne koriste. Prema rezultatima, HSFI 17 Poljoprivreda i HSFI 3 Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške izdvajaju se kao standardi koji se manje koriste ili ne koriste. Navedeno je prikazano Grafikonom broj 11.

Od 20 ispitanika, njih 6 navelo je da ne koristi HSFI 17, dok je njih 4 navelo da ne koriste HSFI 3. Teško je zaključiti u kojoj mjeri je pojedini HSFI potreban, jer se u suštini takva odluka ovisi o poduzeću, njegovom poslovanju, transakcijama i slično. Uostalom, HSFI 17 se odnosi na poljoprivredu, odnosno na računovodstvene postupke povezane s biološkom imovinom i poljoprivrednim proizvodima. Razlog zbog kojeg je u ovom istraživanju izdvojen zbog manje primjene jest taj da anketirane osobe ne dolaze iz poduzeća čija je djelatnost u toj domeni, odnosno poljoprivredi.

Prema Grafikonu 11 moguće je zaključiti kako se u suštini HSFI primjenjuju, no kako primjena ovisi o nizu čimbenika, poput djelatosti, koje ovom prilikom nismo zasebno razmatrali.

Grafikon 11. HSFI koji se ne primjenjuju u poslovanju poduzeća

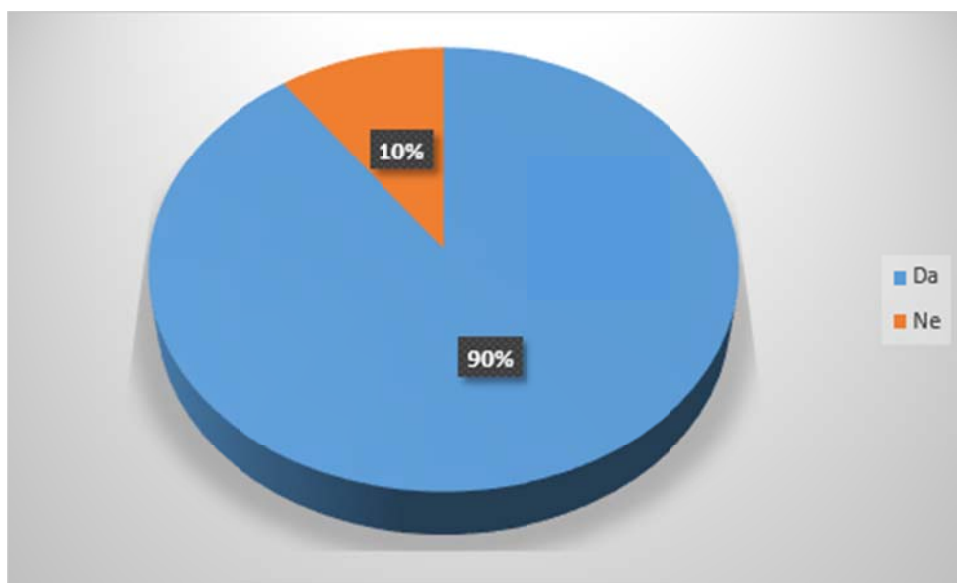

Izvor: Vlastita izrada

Naposlijetku, anketom je postavljeno pitanje vezano za sposobnost postojećih HSFI – a da objektivno prikazuju uspješnost poslovanja poduzeća u kojima su ispitanici zaposleni, ili su vlasnici poduzeća. Dobiveni podaci govore da većina ispitanika smatra da HSFI – evi omogućuju objektivno prikazivanje uspješnosti poslovanja poduzeća, točnije 90% (18 odgovora) ispitanika je dalo pozitivan odgovor, dok s

druge strane 10% (2 odgovora) smatra da HSFI – evi nisu u stanju objektivno prikazivati uspješnost poslovanja tvrtke. Grafikonom 12 iskazani su rezultati postavljenog pitanja vezano uz objektivnost HSFI – a, te prema njemu možemo zaključiti da HSFI – evi omogućuju objektivno prikazivanje uspješnosti poslovanja poduzeća.

Grafikon 12. Objektivnost HSFI – a pri iskazivanju uspješnosti poslovanja

Izvor: Vlastita izrada

8. ZAKLJUČAK

Mala i srednja poduzeća nositelji su gospodarstva, odnosno u najvećoj mjeri utječu na razvitak gospodarskog procesa. Tako u Republici Hrvatskoj malo i srednje poduzetništvo zauzima gotovo 99% ukupnog gospodarskog sektora, što je jedan od značajnih podataka koji govori kako su mala i srednja poduzeća pokretači gospodarstva. Također čine 44% ukupnog hrvatskog BDP-a. Mala i srednje velika poduzeća su tako obuhvaćena zakonodavstvom Europske Unije kroz oporezivanje, tržišno natjecanje i pravo društava.

Kako bi mala i srednje velika poduzeća prikazivala svoje financijske izvještaje koriste se standardima, točnije Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja (HSFI) ili Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI). Uz HSFI i MSFI poduzetnike obavezuje i Zakon o računovodstvu.

Kada je riječ o Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, oni su za mala i srednje velika poduzeća organizirani tematski, pa tako postoji 35 odjeljaka i pored svakoga je označeno na koji se set MSFI – a ili MRS – a odnosi. Međutim, Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su prilagođeni malim i srednje velikim poduzećima, tako da oni sadrže računovodstvena načela i pravila koja primjenjuje računovodstvena struka u Republici Hrvatskoj, a koriste se kod sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. U njima su naznačene temeljne koncepcije na kojima počiva sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja.

Struktura HSFI-a sastoji se od 17 standarda u kojima su regulirana određena područja. Primjenu HSFI-a najčešće definira područje, odnosno djelatnost poduzeća.

Ono što je ključno za HSFI jest harmonizacija. Obzirom da je danas sveprisutna globalizacija i poduzeća sve više surađuju ili se žele povezati, potrebno je razumijevanje financijskih izvještaja poduzeća iz različitih zemalja. Tako se i poduzeća zalažu za računovodstvenu harmonizaciju. Harmonizacijom će se utjecati i na druge probleme, u smislu da će se poboljšati računovodstvena praksa, načini obrazovanja računovođa i slično.

Također, mogla bi se postići promjena u standardima na način da se smanji njihov obujam, te da se postigne razumljiviji stil pisanja standarda koje bi uveliko olakšalo probleme primjene u malim i srednjim poduzećima.

Što se tiče HSFI-a zaključujemo da su potrebna određena poboljšanja, iako je veći postotak anketiranih osoba koje se slažu da je sustav HSFI-a dobar. Međutim problemi se javljaju u smislu edukacije koja je potrebna za primjenu HSFI-a, te također postoje određeni problemi prilikom dobivanja informacija i komunikacije ukoliko se pojavi određeni problem.

Zaključak do kojeg se došlo istraživanjem za potrebe ovog rada jest i da mikro poduzetnike ne treba izuzeti od sastavljanja financijskih izvještaja. Razlog tome je što po pravilu svi trebaju pripremati i objavljivati financijske izvještaje neovisno o prometu. Ukoliko bi se mikro poduzetnike izuzelo od sastavljanja financijskih izvještaja mnoge poduzetnike bi se moglo dovesti u zabludu, a mikro poduzetnici bi mogli takvo izuzeće zloupotrebjavati.

Svi mali i srednje veliki poduzetnici bi tako trebali i dalje biti obveznici sastavljanja financijskih izvještaja, a on što bi im se trebalo omogućiti jest bolja edukacijska podrška i dobivanje valjanih informacija na vrijeme.

Istraživanje je provedeno na području Republike Hrvatske, te se odnosilo na Primjenu HSFI - posebnosti računovodstva za male i srednje poduzetnike, provedeno je sa ciljem otkrivanja trenutne situacije po pitanju navedenog u Republici Hrvatskoj. Rezultati istraživanja prikazuju mišljenje ispitanih osoba o kvaliteti financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj, kvaliteti i transparentnosti samih HSFI-ja, regulativi za mikropoduzetnike, edukacijskoj pomoći pri primjeni HSFI-ja, te korištenju HSFI u poduzećima.

LITERATURA

1. KNJIGE

1. Abranović, K., et al. (2008). *Primjena Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja*. HZRFD. Zagreb
2. Balderelli, M.-G., Demartini, P., Mošnja-Škare, L. *Primjena računovodstvenih standarda u malim i srednjim društvima Italije i Hrvatske: Izazovi međunarodne harmonizacije*. Pula.
3. Dečman, N., et al. (2012) *Harmonizacija i standardizacija financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća*. HZRFD. Zagreb.
4. Gulin, D, et al. (2003). *Računovodstvo*. HZRFD. Zagreb.
5. Gulin, D., et al. (2006) *Računovodstvo*. HZRFD. Zagreb.
6. Kolaković, M. (2006) *Poduzetništvo u zemlji znanja*. Zagreb.
7. Mijoč, I. (2011) *Primjena međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja u funkciji razvoja hrvatskog gospodarstva*. Doktorska disertacija. Osijek.
8. Smrekar, N. (2003) *Usklađivanje nacionalne i međunarodne regulative financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća*. Zbornik Ekonomskog fakulteta. Zagreb.
9. Žager, K., Smrekar, N., Oluić, A. (2009) *Računovodstvo malih i srednjih poduzeća*. Zagreb.

2. ČLANCI

1. Aljinović, Barač, Ž. (2015) *Računovodstvo, revizija, financije i porezi u praksi*. HZRFD. Str. 2-23. Split
2. Brkanić, V. Donesen je novi Zakon o računovodstvu, RRIF br. 11/2007, od str. 15 do 18.
3. Brkanić, V. Donesen je novi Zakon o računovodstvu, RRIF br. 11/2007, od str. 13 do 16.
4. Crikveni Filipović, T. Donesen je novi Zakon o računovodstvu, RRIF br. 8/15 , od str. 11 do 17.

5. Smrekar, N. (2008) Usklađivanje nacionalne i međunarodne regulative financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu. Od str. 89-100

3. INTERNET STRANICE

1. www.hrcak.srce.hr
2. www.rrif.hr
3. www.narodne-novine.nn.hr
4. www.hanfa.hr
5. www.poslovniforum.hr

4. OSTALI IZVORI

1. Zakon o računovodstvu, NN, čl. 5, NN 78/15, 134/15, 120/16
2. Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN142/13
3. Zakon o obrtu, NN 143/13
4. Zakon o trgovačkim društvima, NN 111/93 do 110/15
5. Zakon o reviziji, NN 146/05

5. POPIS TABLICA

Tablica 1: Klasifikacija poduzetnika prema Zakonu o poticanju malog poduzetništva

Tablica 2: Poglavlja Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja

Tablica 3: Struktura Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja

Tablica 4. Usporedba HSFI 1 i MSFI za mala i srednja poduzeća

Tablica 5. Usporedni prikaz Okvira HSFI – a i Nacrta MSFI – a za SME

6. POPIS SLIKA:

Slika 1: Odnos računovodstvenih pretpostavki, načela i standarda

7. POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1. Broj godina radnog iskustva u računovodstvenoj profesiji

Grafikon 2. razina kvalitete financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

Grafikon 3 . Problem kod praktične primjene HSFI-ja

Grafikon 4. Transparentnost i kvaliteta sustava HSFI-ja i postojećih HSFI-ja

Grafikon 5. Mišljenje o izuzimanju mikro i malih poduzetnika od sastavljanja godišnjeg izvješća

Grafikon 6. Računovodstvena regulativa mikropoduzetnika

Grafikon 7. Odgovornost računovođa za financijske izvještaje

Grafikon 8. Zadovoljstvo pruženom edukacijskom pomoći pri primjeni HSFI-ja

Grafikon 9 . Konzultiranje pri nalaženju problema u primjeni HSFI-ja

Grafikon 10. Mišljenje o HSFI kroz ponuđene odgovore

Grafikon 11. HSFI koji se ne primjenjuju u poslovanju poduzeća

Grafikon 12. Objektivnost HSFI – a pri iskazivanju uspješnosti poslovanja

8. PRILOZI

Primjer ankete na temu << Primjena HSFI- posebnosti računovodstva za male i srednje poduzetnike>>

1. Kakvo je Vaše sveukupno mišljenje o kvaliteti financijskog izvještavana u Republici Hrvatskoj:

- a) Vrlo niska
- b) Niska
- c) Dobra
- d) Vrlo dobra

2. Što prema Vašem mišljenju predstavlja najveći problem u praktičnoj primjeni HSFI-ja?

- a) nerazumljiv stil pisanja
- b) opseg standarda
- c) česta promjena standarda
- d) kompleksnost standarda

3. Smatrate li da postoji potreba pojednostavljenja računovodstvene regulative za mikropoduzetnike?

- a) Da
- b) Ne

4. Smatrate li da su postojeći računovodstveni sustav i postojeći HSFI-ji dovoljno kvalitetni i transparentni da ih nije potrebno mijenjati?

- a) da, zašto?
- b) ne, zašto?

5. Omogućava li primjena postojećih HSFI-ja objektivno iskazivanje uspješnosti poslovanja Vaše tvrtke?

a) da

b) ne

6. Smatrate li da bi korištenje mogućnosti da se mikro i male poduzetnike izuzme od sastavljanja godišnjeg izvješća, pod uvjetom da se računovodstveno također ukine mogućnost vrednovanja po fer vrijednosti, utjecao na smanjenje kvalitete objavljeni financijskih informacija poduzetnika?

a) Da, zašto?

b) Ne, zašto?

7. Smatrate li da bi se trebala povećati odgovornost računovodstvene struke za sastavljanje financijskih izvještaja?

a) Da

b) Ne

8. Tvrtka u kojoj radite pripada kojoj skupini poduzeća?

a) mikro

b) mala

c) srednja

d) velika

9. Koliko je vaše radno iskustvo u navedenom svojstvu?

a) 0-5 godina

b) 6-10 godina

c) 11 i više godina

10. Anketni upitnik popunio?

- a) ovlaštteni računovođa
- b) računovođa SSS, VŠS
- c) računovođa VSS

11. Molimo izaberite jedan od ponuđenih odgovora:

- a) umjesto uvođenja HSFI, trebalo je i dalje primjenjivati MSFI kod svih poduzetnika neovisno o veličini
- b) umjesto uvođenja HSFI, trebalo je primjenjivati novousvojene MSFI za srednja i mala poduzeća
- c) HSFI nisu u potpunosti zadovoljili očekivanja, potrebne su daljnje prilagodbe našim potrebama
- d) HSFI su primjereni potrebama mikro, malih i srednjih poslovnih subjekata

12. Smatrate li zadovoljavajuću postojeću edukacijsku podršku (seminari, tečajevi, savjetovanja, e-learning, referentna literatura) pri usvajanju i primjeni HSFI?

- a) da
- b) ne

13. Pri nailaženju problema u primjeni HSFI, konzultirate se sa:

- a) svojim kolegama
- b) stručnim savjetnicima
- c) savjetnicima u stručnim udrugama u koje ste učlanjeni
- d) revizorima
- e) akademskim institucijama

14. Navedite, ukoliko postoje neki HSFI-vo koje NE primjenjujete jer nemate potrenu za obuhvatom transakcija reguliranih određenim standardom:

SAŽETAK

U upravljanju srednjim i malim poduzećima računovodstvo treba osigurati značajne informacije, pa se tako nametnula potreba za reguliranjem ovog područja zakonskim propisima i računovodstvenim standardima. U Hrvatskoj se koriste Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, pored kojih još postoje i Međunarodni standardi financijskog izvještavanja.

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja su računovodstvena načela i pravila koja primjenjuje računovodstvena struka, a koriste se kod sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja, te su u njima naznačeni temeljni koncepti na kojima počiva sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja.

U radu je provedeno istraživanje o primjeni HSFI – ja i posebnostima računovodstva za male i srednje poduzetnike, te su analizirani rezultati dobiveni anketom.

Ključne riječi: mala i srednja poduzeća, Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja, harmonizacija računovodstvenih standarda, računovodstvo

SUMMARY

In the management of SME, accounting should provide significant information, so it is necessary to regulate this area by legal regulations and accounting standards. In Croatia, both Croatian Financial Reporting Standards and International Financial Reporting Standards are used. Croatian Financial Reporting Standards are the accounting principles and rules applied by the accounting profession, used in the preparation and presentation of financial statements and they include the underlying concepts on which the preparation and presentation of financial statements are based. In this paper, the survey was conducted about application of CFRS and accounting particularities for SME and the results of the survey were analyzed.

Keywords: Small and Medium Size Enterprises (SME), Croatian Financial Reporting Standards (CFRS), International Financial Reporting Standards, harmonization of accounting standards, accounting